

Zastupljenost slušanja glazbe u udžbenicima glazbene kulture

Filipović, Marta

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:446457>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-18**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST

STUDIJ GLAZBENE PEDAGOGIJE

MARTA FILIPOVIĆ

**ZASTUPLJENOST SLUŠANJA GLAZBE U
UDŽBENICIMA GLAZBENE KULTURE**

ZAVRŠNI RAD

MENTOR:

izv. prof. dr. sc. Jasna Šulentić Begić

Osijek, 2024.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. SLUŠANJE GLAZBE.....	2
2.1. SLUŠANJE GLAZBE KAO ESTETSKA AKTIVNOST.....	3
2.2. SLUŠANJE GLAZBE U HRVATSKIM NASTAVNIM PLANOVIMA I PROGRAMIMA I VAŽEĆEM KURIKULUMU ZA NASTAVU GLAZBENE KULTURE.....	5
2.3. METODIČKI PRISTUP SLUŠANJU GLAZBE U NASTAVI GLAZBENE KULTURE.....	7
3. UDŽBENIK.....	9
3.1. UDŽBENIK U NASTAVI GLAZBENE KULTURE.....	11
3.2. UDŽBENIK ZA SLUŠANJE GLAZBE.....	13
3.3. ANALIZA UDŽBENIKA GLAZBENE KULTURE U ODNOSU NA SLUŠANJE GLAZBE.....	14
3.3.1. Analiza udžbenika Glazbeni krug 5.....	14
4. ZAKLJUČAK.....	39
5. LITERATURA.....	41

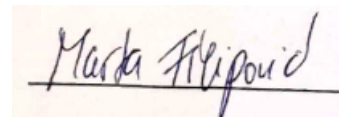
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja MARTA FILIPOVIĆ potvrđujem da je moj ZAVRŠNI rad pod naslovom ZASTUPLJENOST SLUŠANJA GLAZBE U UDŽBENICIMA GLAZBENE KULTURE te mentorstvom IZV. PROF. DR. SC. JASNE ŠULENTIĆ BEGIĆ, MAG. MUS. rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanove.

U Osijeku, 2.06.2024.

Potpis

Handwritten signature of Marta Filipović in black ink on a light-colored background.

Sažetak

Zastupljenost slušanja glazbe u udžbenicima Glazbene kulture

Slušanje glazbe je središnja aktivnost nastave Glazbene kulture. Metodički vođenim aktivnim slušanjem glazbe u nastavi Glazbene kulture putem zadavanja zadataka potiče se estetski odgoj, odnosno razvoj glazbenog ukusa učenika. Glavno nastavno pomagalo je udžbenik, koji prvenstveno pomaže učitelju pri organizaciji sata, odabiru glazbenih primjera i zadavanju zadataka kojima se potiče aktivno slušanje glazbe. U radu se razmatra aktivnost slušanja glazbe te kako se ona provodi u nastavi glazbe s ciljem estetskog odgoja. Također, razmatra se pojam udžbenika i njegova važnost u nastavi Glazbene kulture te se analizira e-udžbenik *Glazbeni krug 5* koji je namijenjen nastavi glazbe u petom razredu osnovne škole. Analizom udžbenika *Glazbeni krug 5* pronalazi se 149 glazbeni primjer. Uočeno je kako su najzastupljeniji primjeri umjetničke glazbe, a uz nju su prisutne i ostale vrste glazbe kao što su hrvatska tradicijska glazba, filmska glazba, crossover, jazz glazba i glazbe svijeta. S obzirom na zadatke i glazbene primjere navedene u udžbeniku, zaključujemo kako je udžbenik osmišljen u skladu s ishodima učenja navedenim u *Kurikulumu* (MZO, 2019a) te kako potiče estetski odgoj i razvoj glazbenog ukusa učenika.

Ključne riječi: aktivno slušanje glazbe, estetski odgoj, udžbenik, nastava Glazbene kulture

Abstract

Representation of listening to music in the textbooks of Musical Culture

Listening to music is the main activity in Music Culture classes. Methodically guided active listening to music through task assignments in Music Culture lessons encourages aesthetic education, i.e., the development of students' musical taste. The main teaching aid is the textbook, which primarily helps the teacher in organizing the lesson, selecting musical examples, and assigning tasks that encourage active listening to music. This paper discusses the activity of listening to music and how it is conducted in music classes with the aim of aesthetic education. Additionally, it considers the concept of the textbook and its importance in Music Culture classes, and analyzes the e-textbook "Glazbeni krug 5" intended for teaching music in the fifth grade of primary school. By analyzing the textbook "Glazbeni krug 5", 149 musical examples were found. It was observed that examples of art music are the most represented, and alongside it, other types of music are also present, such as Croatian traditional music, film music, crossover, jazz music, and world music. Considering the tasks and musical examples mentioned in the textbook, we conclude that the textbook is designed in accordance with the learning outcomes specified in the Curriculum (MZO, 2019a) and that it promotes aesthetic education and the development of students' musical taste.

Keywords: active listening to music, aesthetic education, textbook, Music Culture class

1. UVOD

Glazbeno obrazovanje u Republici Hrvatskoj, koje je dostupno svima, odvija se u općeobrazovnim osnovnim školama i srednjim školama – gimnazijama. Osnovnoškolsko glazbeno obrazovanje odvija se na nastavi Glazbene kulture. Prema *Kurikulumu za nastavni predmet Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije* (MZO, 2019a) ono se izvodi jedan sat tjedno, odnosno 35 sati godišnje.

Suvremena nastava Glazbene kulture organizirana je tako da je njezina glavna aktivnost slušanje glazbe, dok se ostale aktivnosti i sadržaji kao što su glazbeno opismenjivanje, pjevanje, glazbeno stvaralaštvo, sviranje i muzikološki sadržaji smatraju sekundarnim, gotovo izbornim. „Slušanju i upoznavanju glazbe pripada danas središnje mjesto u glazbenoj nastavi u općeobrazovnoj školi“ (Rojko, 2012: 71). Smatra se da je slušanje glazbe jedina aktivnost kojom se upoznaje upravo ono što se u nastavi glazbe i treba upoznati, a to je sama glazba, odnosno izvedbe vrsnih glazbenih stručnjaka. Rojko (2011 prema Novosel, 2016: 316) tvrdi da između žive izvedbe i njezine snimke na nosaču zvuka nema nikakve razlike te se snimka može smatrati glazbenom stvarnošću, a ne njezinom simulacijom. To potvrđuje da je slušanje glazbe najbolja aktivnost za upoznavanje glazbe, a snimka najvjerniji glazbeni prikaz za provođenje te aktivnosti. Kao pomoć pri odabiru estetski vrijednih glazbenih primjera u nastavi glazbe koristi se udžbenik kao nastavni medij čiji su sastavni dio snimke glazbenih primjera.

U okviru ovoga završnoga rada, čija je tema zastupljenost slušanja glazbe u udžbenicima Glazbene kulture, bit će najprije govora općenito o slušanju glazbe, zatim o slušanju glazbe kao estetskoj aktivnosti, prisutnosti slušanja glazbe u hrvatskim nastavnim planovima i programima i važećem Kurikulumu za nastavu Glazbene kulture te o metodičkom pristupu slušanju glazbe u nastavi Glazbene kulture. U sljedećem poglavlju govori se općenito o udžbeniku, zatim o udžbeniku u nastavi Glazbene kulture te o udžbeniku namijenjenom slušanju glazbe. Slijedi analiza udžbenika Glazbene kulture u odnosu na slušanje glazbe, a riječ je o udžbeniku *Glazbeni krug 5*. Na kraju završnoga rada nalaze se zaključak te popis literature.

2. SLUŠANJE GLAZBE

„Glazba igra važnu ulogu u životu društva i pojedinaca, odraslih i djece“ (Boal-Palheiros i Hargreaves, 2001: 103), odnosno glazba je jedna od neizbježnih potreba ljudi i ima razne oblike aktivnosti kojima se ljudi bave. Neke od tih aktivnosti su: sviranje, pjevanje, skladanje, slušanje glazbe itd. Među navedenim je glazbenim aktivnostima zasigurno najzastupljenije slušanje glazbe jer je ono u današnje vrijeme dostupno svima, ali to je ujedno i glazbena aktivnost koju mogu prakticirati i osobe koje imaju stručno glazbeno obrazovanje kao i one koje takvo obrazovanje nemaju. Slušanje glazbe zato smatramo uvriježenom aktivnošću bavljenja glazbom suvremenog čovjeka. „Razvoj elektroničkih medija učinio je glazbu različitih vrsta dostupnom velikom broju ljudi i doveo do njezine upotrebe u svakodnevnom životu – za razliku od ranijih vremena kada je bila dostupna onima koji su je sami mogli izvoditi ili slušati na religioznim ili društvenim događanjima“ (Nikolić, 2018: 140). Glazbena aktivnost slušanja glazbe upravo je toliko postala zastupljena i uvriježena kao najbolji način upoznavanja glazbe, ali i pasivnog slušanja glazbe, zbog razvoja tehnologije, elektroničkih medija i općenito multimedije sadašnjice.

Vidulin (2020) navodi kako se uz slušanje glazbe nerijetko pjeva, pleše, svira, crta, slika, piše poezija i sl. te kako ono služi i opuštanju, meditaciji, odmoru i relaksaciji. Samim time zaključujemo da se slušanje glazbe često koristi kao pozadina onoga što radimo ili što se događa oko nas, pa se takvo slušanje smatra i naziva pasivno slušanje. „S takvim načinom slušanja često se susrećemo u svakodnevnom životu (u vožnji, trgovačkim centrima ili kod kuće) i u literaturi ga često pronalazimo pod nazivom nesvjesno slušanje glazbe“ (Škoro i Kir, 2021: 397). Nesvjesno ili pasivno slušanje je ono koje nema nekakvu veliku vrijednost i značenje.

Slušanje je glazbe prema Matoš i Čorić (2018) upoznavanje glazbe koje se odvija u različitim formalnim, neformalnim i informalnim uvjetima. Neformalni i informalni uvjeti daju slobodu izbora glazbe slušatelju koji neće uvijek izabrati nešto estetski lijepo i kvalitetno. Upravo je nasuprot tome aktivno slušanje glazbe koje se potiče u nastavi glazbe s namjerom stvaranja kritičkog slušatelja koji ima razvijen glazbeni ukus. Formalni uvjeti u kojima se odvija aktivno slušanje glazbe jesu nastava Glazbene kulture i Glazbene umjetnosti u općeobrazovnim osnovnim i srednjim školama. „U tom interakcijskom odnosu učenik postaje aktivni istraživač i sustvaratelj, što je preduvjet za vrednovanje glazbe“ (Matoš i Čorić, 2018: 70). Odnos je to između učenika i učitelja koji uključuje učiteljevo promišljanje i pomno postavljanje zadataka

kroz koje učenik traži odgovore i samim time aktivno sluša glazbu. „Iako kod kuće ili tijekom druženja s vršnjacima djeca sama biraju glazbu koju žele slušati što ovisi o njihovim preferencijama, u vrtiću i školi glazbena djela i ishode slušanja određuju odgojitelji/učitelji“ (Vidulin, 2020: 392). Učitelji tako zadaju zadatke prije slušanja umjetničkih i vrijednih glazbenih djela koja razvijaju učenikov ukus, a time se odgaja kulturno osviješten čovjek.

Prema Vidulin (2020) učestale su pojave slušanja glazbe putem, primjerice, MP3-playera, iPod-a, mobitela, YouTube kanala i ostalih platformi, praćenja spotova izvođača, kao i televizijskih emisija s glazbenim programom. Zbog razvoja svih elektroničkih uređaja, online platformi koje postoje i onih namijenjenih samo slušanju glazbe (npr. *Spotify*), današnje je doba postalo idealno za slušanje glazbe jer smo „u dva klika“ u mogućnosti slušati glazbu najboljih izvođača i najboljih interpretacija iz cijelog svijeta. Škoro i Kir (2021) navode da je uporaba digitalnih medija sve učestalija i u nastavnom procesu upravo zbog različitih digitalnih alata koji se svakodnevno nameću učiteljima, a koji istovremeno nude brojne i raznovrsne aktivnosti s ciljem poboljšanja nastavnoga procesa. Tako nastava Glazbene kulture i Glazbene umjetnosti postaje multimedijalna, suvremenija, a učenicima zanimljivija, pristupačnija zbog pristupa većem broju zvučnih sadržaja koji su kvalitetno reproducirani.

2.1. SLUŠANJE GLAZBE KAO ESTETSKA AKTIVNOST

„Čim je glazba postala sastavnim dijelom čovjekova života, postala je i predmetom odgoja, stoga predstavlja jednu vrstu odgojno-obrazovne konstante kroz cijelu povijest školstva“ (Dobrota i Ćurković, 2006: 105). U nastavnom procesu provodi se već spomenuto aktivno slušanje glazbe u svrhu odgoja učenika, razvoja njegovog glazbenog ukusa i formiranja kritičkog slušatelja. Brđanović (2012) smatra kako bi veliku ulogu u odgoju glazbenog ukusa i poticanju preferencija prema kvalitetnoj glazbi trebale imati općeobrazovne osnovne škole zato što ih, budući da su obvezne, pohađaju sva djeca. Rojko (2012) također iznosi da se suvremena nastava glazbe u općeobrazovnoj školi mora koncipirati kao nastava koja odgaja i obrazuje slušatelja glazbe. Navedeno proizlazi iz glazbeno-socijalne situacije i društveno individualnih mogućnosti i potreba za glazbom. Zbog toga je od školske godine 2006./07. (MZOŠ, 2006) slušanje glazbe postalo glavna aktivnost predmeta Glazbena kultura za koju Rojko (2012) navodi da je jedina aktivnost s mogućnošću kretanja po estetskoj razini, što znači da je mogućnost estetskog odgoja u nastavi glazbe upravno proporcionalna s količinom vremena

posvećenog toj aktivnosti. Stoga je i danas Kurikulumom za predmet Glazbena kultura (MZO, 2019a) određeno da je slušanje i upoznavanje glazbe glavna stavka nastavnog procesa te se najviše vremena posvećuje aktivnosti slušanja glazbe.

Rojko (2012) također navodi kako se s primjerenim slušanjem glazbe treba započeti već u primarnom obrazovanju, odnosno u nižim razredima osnovne škole jer je jedino tako moguće postupno ostvarivati cilj glazbene nastave – „odgoj kompetentnog i kritičkog slušatelja i poznavanja glazbe“ (Rojko, 2012: 47). Odgojem kritičkog slušatelja oblikujemo glazbeni ukus učenika, koji bi trebao prerasti u kulturno osviještenog čovjeka. „Cilj nastave jest uvođenje učenika u glazbenu kulturu, iz čega proizlazi razvoj glazbenoga ukusa“ (Šulentić Begić, 2016: 101). Uvesti učenika u glazbenu kulturu zadatak je koji pokušavamo postići višekratnim slušanjem umjetničke i druge kvalitetne glazbe s pomno pripremljenim zadacima tijekom slušanja.

Prema Šulentić Begić (2010) slušanje glazbe u nastavi glazbe mora biti aktivno, ono treba učenike usmjeravati na uočavanje glazbenih sastavnica. Također, smatra da je pogrešno navoditi učenike da pri slušanju glazbe zamišljaju bilo što nije povezano s glazbom jer je takvo slušanje glazbe neestetsko i kao takvo nepotrebno u nastavi glazbe. Aktivno slušanje, koje estetski odgaja, odražujemo na primjerima lijepe klasične, umjetničke glazbe. „Slušanjem lijepih klasičnih dijela privlačimo djecu klasičnoj glazbi, a razvijanjem interesa za takvu glazbu potičemo i razvijanje glazbenog ukusa“ (Šulentić Begić, 2009: 67). Time se ne smatra da je samo klasična glazba ona koja estetski odgaja, ali je nalazimo u većem postotku nego popularnu glazbu. Popularna glazba koristi se za slušanje i razvijanje učeničkog ukusa, no treba biti probrana i pomno odabrana kako bi se izbjegao glazbeni kič. To potvrđuje i misao Rojka (2012) koji kaže da je jedini način suprotstavljanja najezdi glazbenog kiča, neukusa i primitivizma kao izrazitoj tendenciji glazbenog zaglupljivanja tzv. širokih narodnih slojeva, koju producira suvremena industrija zabave, jedan ozbiljan umjetnički estetski odgoj, a taj je pak moguć jedino slušanjem i upoznavanjem umjetničke glazbe.

„Možemo stoga zaključiti da se samo intenzivnijim slušanjem i upoznavanjem klasične glazbe, ona može i zavoljeti, i tako pridonijeti oblikovanju glazbenoga ukusa, odnosno estetskome odgoju“ (Šulentić Begić, 2006: 100). Pod intenzivnim slušanjem podrazumijeva se višekratno slušanje jer se smatra da će učenik određeno djelo, ako ga više puta čuje, onda i naučiti i voljeti te će tako postati estetski odgojen čovjek. Važnost estetskog odgoja u čovjeka objašnjava i Rojko (2012) koji navodi da je u teoriji estetskog odgoja jasno izraženo stajalište

da estetski odgoj učenika ne znači samo odgoj za lijepo u umjetnosti nego ga treba shvaćati šire, odnosno kao odgoj za lijepo u umjetnosti, ali i izvan nje – u prirodi, radu, u životu uopće. Stoga su glavni zadatci estetskog odgoja „razvoj sposobnosti opažanja, doživljavanja, vrednovanja i ostvarivanja lijepog“ (Rojko, 2012: 22). Time se ostvaruje „odgoj kompetentnog i kritičkog slušatelja i poznavatelja glazbe“ (Rojko, 2012: 30).

2.2. SLUŠANJE GLAZBE U HRVATSKIM NASTAVNIM PLANOVIMA I PROGRAMIMA I VAŽEĆEM KURIKULUMU ZA NASTAVU GLAZBENE KULTURE

Nastava Glazbene kulture dugi niz godina 20. stoljeća nije bila kao nastava koju poznajemo danas, odnosno do 2006. godine (MZOŠ, 2006) u nastavi Glazbene kulture najmanje se provodilo slušanje glazbe. Šulentić Begić (2010) navodi kako se u Hrvatskoj slušanje glazbe u nastavnim planovima i programima prvi put javlja 1950. godine. „S obzirom na stanje opremljenosti škola potrebnom tehničkom opremom, slušanje glazbe u školi moglo je tada biti samo neostvarivom preporukom. To jednako vrijedi i za nastavne programe iz 1954., 1958., 1960. i 1964. godine“ (Šulentić Begić, 2010: 432). Može se zaključiti da je nedostatak opreme, odnosno adekvatnih nastavnih pomagala bila prepreka slušanju glazbe koju se moglo preskočiti jedino daljnjim razvojem tehnologije, što se i ostvarilo. Stoga se 1972. godine slušanje glazbe u nastavi javlja pod nazivom *Poznavanje glazbene literature* te se navodi popis skladba i ilustrativnih glazbenih primjera za upoznavanje glazbala, glazbenih oblika, izražajnih elemenata glazbe i dr. Podjednako dobar napredak pokazao je i Nastavni plan i program iz 1984. godine u kojemu slušanje glazbe postaje zastupljenije te se „proširuje... popis skladba te se ističe da slušanje glazbe treba biti u funkciji razvijanja glazbenog ukusa učenika“ (Šulentić Begić, 2010: 432). Iako je slušanje glazbe postajalo sve učestalije i uvrježenije u nastavi Glazbene kulture, ipak nije bilo dovoljno prakticirano. Postojala je navika i mišljenje da je, uz slušanje glazbe, potrebno intenzivno provoditi i druge glazbene aktivnosti, odnosno, kako navodi Šulentić Begić (2006), prema integracijskom modelu trebalo se u 45 minuta tjedno učenike osposobiti za lijepo pjevanje i glazbeno ih opismeniti kako bi tako opismenjeni mogli znati otpjevati pjesmu po notama, svirati po notama, usvojiti muzikološke sadržaje, slušati glazbu i stvarati glazbu. Takav način nastave, koji je uključivao obradu toliko glazbenih sadržaja i aktivnosti, bio je neizvediv, a i nepotreban jer se time nije mogao ostvariti glavni cilj

nastave glazbe, odnosno estetski odgoj učenika. Rojko (2012) to potkrepljuje mišlju da ni u jednom programu glazbene nastave sve do onoga iz 1972. godine nije – osim deklarativno – bilo stvarnih mogućnosti za estetski glazbeni odgoj. Smatrao je kako je potrebna promjena koncepcije nastave, koja bi značila „napuštanje koncepta aktivnog muziciranja u korist slušanja i upoznavanja glazbe u funkciji formiranja glazbenog ukusa“ (Rojko, 2012: 23).

Potaknuti tim razmišljanjima, s P. Rojkom kao idejnim začetnikom, školske godine 2006./07. na snagu stupa novi Nastavni plan i program Glazbene kulture i otvoreni model (MZOŠ, 2006) koji se uvelike razlikuje od integracijskog modela jer se u središte stavlja slušanje glazbe. Učitelju se daje na slobodu da „uz obvezatne sadržaje, sam uobličuje dobar dio nastave uzimajući u obzir i želje i mogućnosti učenika“ (MZOŠ, 2006), što je u skladu sa psihološkim načelom i pomaže njegovom ostvarivanju. „Obvezni dio nastavnoga sadržaja mora biti slušanje i upoznavanje svih pojavnih oblika glazbe: od tzv. umjetničke glazbe, preko narodne (domaće i strane), do jazza i popularnih žanrova svih vrsta“ (MZOŠ, 2006). Potrebno je slušanje i upoznavanje kvalitetne glazbe kako bi se ostvarilo kulturno-estetsko načelo koje je usmjereno na razvoj glazbenog ukusa učenika .

Prema tom Nastavnom planu i programu cilj nastave glazbe bilo je „uvođenje učenika u glazbenu kulturu, upoznavanje osnovnih elemenata glazbenoga jezika, razvijanje glazbene kreativnosti, uspostavljanje i usvajanje vrijednosnih mjerila za (kritičko i estetsko) procjenjivanje glazbe“ (MZOŠ, 2006). Može se zaključiti kako je cilj bio usmjeren samo prema jednom, a to je estetski odgojiti učenika. Šulentić Begić (2006) provela je istraživanje u kojem se 95 % učenika izjasnilo kako im se nastava Glazbene kulture, koja se provodila prema otvorenom modelu, mnogo više svidjela. U tom akcijskom istraživanju ujedno je napravljena usporedba otvorenog i integracijskog modela. Stoga zaključujemo da je promjena iz integracijskog modela u otvoreni pozitivno utjecala na nastavu Glazbene kulture.

Gotovo isti cilj ima Kurikulum za nastavni predmet Glazbena kultura iz 2019. godine koji kaže da „nastava glazbe potiče i unaprjeđuje učenikov estetski razvoj, potiče kreativnost učenika, razvija učenikove glazbene sposobnosti i interese, razvija učenikovu svijest o očuvanju povijesno-kulturne baštine i osposobljava ga za življenje u multikulturnom svijetu“ (MZO, 2019a).

Za razliku od Nastavnog plana i programa iz 2006. godine, Kurikulum za nastavni predmet Glazbena kultura uz psihološka i kulturno-estetska načela uvodi još i načela

sinkroničnosti (u nastavi glazbe u prvom planu je glazba, a ne njezin povijesni kontekst) i interkulturalnosti (nastava glazbe omogućuje upoznavanje drugih kulture čime se ostvaruje interkulturalni odgoj). Uz to što je nastava otvorenog modela, ona je još i integrativna (sadržaji same nastave su povezani i nadopunjuju se) i interdisciplinarna (glazba omogućuje interdisciplinarnu povezanost nastave glazbe i drugih predmeta).

Važno je istaknuti kako Kurikulum za nastavni predmet Glazbena kultura (MZO, 2019a) organizira glazbene aktivnosti i sadržaje u okviru triju domena, od kojih je *Slušanje i upoznavanje glazbe* glavna domena, a uz nju stoje još i domene *Izražavanje glazbom i uz glazbu* (izvođačke aktivnosti), te *Glazba u kontekstu* (društveni i povijesni kontekst glazbe). „Domena Slušanje i upoznavanje glazbe, kao što i sam naziv kaže, jest upoznavanje glazbe s pomoću audio i videozapisa te mogući neposredan susret učenika s glazbom“ (Šulentić Begić, Begić i Pušić, 2020: 186).

2.3. METODIČKI PRISTUP SLUŠANJU GLAZBE U NASTAVI GLAZBENE KULTURE

Polazeći od toga da se u nastavi glazbe aktivno sluša glazba, može se zaključiti da je za kvalitetnu provedbu aktivnog slušanja glazbe potreban i kvalitetan metodički pristup. Škoro i Kir (2021) smatraju da je slušanje glazbe kao aktivnost polagan, postupan i dugotrajan proces koji treba pažljivo pedagoško-didaktičko-metodički osmisliti, ali i jasno strukturirati te precizno voditi. Glavna metoda za aktivno slušanje glazbe je postavljanje i odrađivanje zadataka tijekom slušanja. „Upravo zadavanjem zadataka prije slušanja glazbe, a koji se odnose na glazbene sastavnice, može se ostvariti doživljaj slušanja glazbe“ (Šulentić Begić i Begić, 2015: 126). Stoga zadajemo učenicima zadatke prepoznavanja glazbenih sastavnica kao što su tempo, ritam, dinamika, izvođači, ugođaj itd. Tijekom slušanja zadatak može biti i određivanje oblika pri čemu smatramo da „glazbeni oblik nije cilj, već sredstvo pomoću kojeg se aktivno sluša i upoznaje skladba“ (MZO, 2019a). Šulentić Begić i Birtić (2012) smatraju da se pri zadavanju zadataka radi o nekoj vrsti vrlo jednostavne analize koja se događa već pri slušanju, a zatim, po njegovu završetku, i u razgovoru. „Analiza odslušane glazbe mora ići do onih detalja do kojih se može doprijeti slušanjem“ (Šulentić Begić i Birtić, 2012: 76). To bi značilo da trebamo pomno odrediti i pripremiti smislene i jednostavne zadatke za koje očekujemo da ih

učenici odrade tijekom slušanja i koji su različiti gotovo u svakom glazbenom primjeru. Dobrota i Ćurković (2006) naglašavaju da učenicima nije potrebno posjedovanje posebnih teoretskih znanja kako bi odgovorili na postavljene zadatke jer se do rješenja svih zadataka dolazi isključivo sluhom. Zato u određenom glazbenom primjeru zadajemo zadatke za koje smatramo da je, uz učiteljevo navođenje, moguće odgovoriti izričito slušanjem.

Ključna je stavka metodičke razrade nastavnog sata prema Vidulin, Plavšić i Žauhar (2021) da se pojedina djela slušaju više puta s različitom namjenom. Glazbene primjere slušamo više puta kako bismo kod učenika potaknuli da tu glazbu zavole, a zadatci koje zadajemo pomažu upravo tome da glazbene primjere slušamo više puta, odnosno „istraživanja pokazuju da ugoda raste ako se ista skladba sluša nekoliko puta“ (Šulentić Begić i Birtić, 2012: 76). Šulentić Begić (2010) ističe kako je bitan i razgovor o učenom koji se vodi između dvaju slušanja i kojim su učenici motivirani za sljedeće slušanje. Kako bi sve to bilo izvedivo i kako bi učitelj bio spreman na razgovor i vođenje aktivnosti slušanja glazbe, on mora biti metodički pripremljen, a ne improvizirati. Šulentić Begić (2009) smatra kako višekratno slušanje nije moguće ako nije metodički dobro osmišljeno jer ćemo kao posljedicu imati suprotno od onoga što želimo postići: umjesto da razvijamo ljubav prema glazbi, djeca će zamrziti slušanje glazbe jer će im ono biti dosadno.

„Slušanje glazbe nije dosadna aktivnost za učenike! Samo loše metodički vođeno slušanje glazbe može opterećivati učenike, kako mlađe tako i starije, kao i bilo koja druga glazbena aktivnost koju neadekvatno osmišljava i loše vodi učitelj“ (Šulentić Begić i Kujek, 2017: 46). Učiteljima treba biti cilj da učenici zapamte skladbu i razvijaju glazbeni ukus, a to će postići samo dobrom metodičkom pisanom pripravom. Stoga takva kvalitetno osmišljena priprava treba sadržavati glazbene primjere koje planiramo slušati, zadatke koje planiramo postaviti učenicima, odgovore koje očekujemo od učenika te načine na koje ćemo ih navoditi da dođu do točnog odgovora ako nisu odmah točno odgovorili.

3. UDŽBENIK

Hrvatski jezični portal definira pojam *udžbenik* kao školsku, gimnazijsku ili fakultetsku knjigu iz koje se uči nastavni predmet. „Udžbenik, za razliku od mnogih knjiga koje se nude na tržištu, mora zadovoljavati određene kriterije od poštovanja nastavnoga programa/kurikuluma, zadovoljavanja stručne procjene i dobivanja odobrenja recenzenata, ali i biti što kvalitetnije didaktički oblikovan“ (Novosel, 2017: 29). Kako Republika Hrvatska ima propisane zakone i pravilnike za sve što je vezano za školstvo, tako i za udžbenike postoje *Zakon o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu* (MZO, 2018) i *Pravilnik o udžbeničkom standardu te članovima stručnih povjerenstava za procjenu udžbenika i drugih obrazovnih materijala* (MZO, 2019b).

„U Zakonu o udžbenicima za osnovnu i srednju školu piše da je udžbenik osnovno nastavno sredstvo i izvor znanja za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ciljeva utvrđenih nastavnim planom i programom ili eksperimentalnim nastavnim planom i programom osnovne, odnosno srednje škole, a koji je usklađen s udžbeničkim standardom i kulturološki je prilagođen hrvatskoj nacionalnoj baštini i tradiciji“ (Čanić, 2017: 157). Udžbeničkim standardom (MZO, 2019) utvrđuju se znanstveni, pedagoški, psihološki, didaktičko-metodički, etički, jezični, likovno-grafički i tehnički zahtjevi kao i oblik udžbenika za pojedini razred i razinu obrazovanja te su određena pravila za odabir članova stručnih povjerenstava koji utvrđuju usklađenost udžbenika s predmetnim kurikulumom, standardima i zahtjevima za izradu udžbenika. Poljak (1980 prema Novosel, 2017: 31) tvrdi da „...udžbenik bez tih obilježja i nije udžbenik, nego uobičajena stručna knjiga, sažeta znanstvena sistematika, antologija tekstova, zbornik, hrestomatija, repetitorij, kompendij, zbirka zadataka i sl. Tek knjiga u kojoj su implicirana sva navedena obilježja dobiva značenje udžbenika.“ Stoga udžbenik podlaže znanstvenim, kao i pedagoškim i psihološkim zahtjevima. Prema Čanić (2017) udžbenik treba biti primjeren razvojnim mogućnostima, spoznajnim sposobnostima i predznanjima učenika, mora omogućavati stjecanje trajnoga znanja, poticati aktivno učenje, upućivati na korištenje različitih metoda učenja i na razvoj kritičkoga mišljenja.

Udžbenik je nastavno sredstvo, nastavni medij, koji izlaže gradivo određeno nastavnim planom i programom, pa se sastoji od dijelova „sadržaj, uvod, poglavlja, ključne riječi, literatura, sažetak poglavlja, tekst poglavlja, primjeri koji se koriste za ilustraciju građe i vježbe za provjeru znanja u poglavlju“ (CARNet, 2018 prema Čanić, 2017: 161). Šulentić Begić i

Rado (2013) to potkrepljuju navodeći da se u udžbeniku nalaze sadržaji i sugestije koji omogućuju pripremanje učenika za obradu neke teme, zatim sadržaji i sugestije u vezi s osnovnim informacijama koje su predmet učenja te raznovrsne aktivnosti i sadržaji za ponavljanje i vježbanje, kao i za provjeravanje, odnosno samoprovjeravanje. Međutim, ne „postoji jedinstveno gledanje na koncipiranje udžbenika. Neki od razloga su: specifičnosti nastavnih predmeta, ovisnost o nastavnom planu i/ili kurikulumu, različita razmišljanja autora udžbenika, saznanja o efikasnosti različitog strukturiranja udžbenika, didaktička 'moda', tehničke i materijalne mogućnosti“ (Novosel, 2017: 31).

Tiskani, tzv. tradicionalni udžbenik, koristi se već dugi niz godina, a sada se već znatno počinje koristiti i e-udžbenik, tzv. suvremeni udžbenik, odnosno „elektronički udžbenik u obliku elektroničke knjige predviđene za preuzimanje na uređaj korisnika“ (MZO, 2019b). Novosel (2017) smatra da je tradicionalni udžbenik danas zapravo samo isprintani, na računalu pripremljeni sadržaj i, eventualno, na neki način memorirani snimljeni materijal te da je već samim time računalni softver superioran tradicionalnom udžbeniku. Tradicionalni udžbenik prema Novoselu (2017) dolazi uz dopunska nastavna sredstva poput radnih bilježnica, zbirki zadataka, atlasa i sl., te nosača zvuka (CD-a), fotografija ili filmova. Tiskani je udžbenik u današnje doba jedan od medija u nastavi koji je zbog razvoja tehnologije gotovo nezamisliv bez popratnih medija. Mediji koji se dodatno koriste u nastavi su prema Zubac i Čanić (2016) kasete, CD, CD-ROM, DVD-ROM i dr. S obzirom na to da je elektronički udžbenik opisan kao digitalna verzija tiskanog udžbenika, naslućuje se da su nam za korištenje takvog udžbenika potrebni internet, računala, tableti, ručni čitači/e-čitači, mobiteli, pametni telefoni, iPadi i drugi uređaji.

Mnogi počinju zaključivati kako je tradicionalni, odnosno tiskani udžbenik postao staromodan, pogotovo jer su za njegovo korištenje potrebni i dodatni mediji. Uz to, tradicionalni je udžbenik onaj koji odgovara frontalnoj nastavi, a današnja se nastava od nje odmiče, odnosno teži se nastavi u kojoj se primjenjuju aktivne metode učenja. Elektronički udžbenici, koji su zapravo digitalna verzija tiskanog udžbenika, nisu najbolje rješenje. Smatra se kako bi se u budućnosti trebalo usmjeriti na izradu multimedijskog udžbenika kojim bi se bolje prikazala izvorna stvarnost. Prema Čanić (2017) multimedijски su digitalni udžbenici za osnovnu i srednju školu nadogradnja tiskanim udžbenicima, oni nude trodimenzionalne animacije, zvučne i videozapise, kvizove, slikovne priloge, fotogalerije, prezentacije i poveznice na mrežne sadržaje. „Danas bi trebalo otići i korak dalje i multimedijским udžbenikom smatrati didaktički

oblikovani sadržaj usklađen s nastavnim programom i/ili kurikulumom koji je pohranjen u nekom digitalnom obliku elektroničke memorije, uključujući internet. Takav bi udžbenik trebao zadovoljavati sva ranije navedena udžbenička obilježja osim što više nije riječ o knjizi već o multimediju“ (Novosel, 2017: 39). Multimedijски udžbenik bio bi pozitivan korak prema modernijoj nastavi te bi trebao biti od veće koristi učeniku jer bi trebao ponuditi neku vrstu komunikacije s korisnikom, omogućiti mu stjecanje znanja i uvježbavanje vještina i to uz pomoć softvera koji uključuje audio i videokomponente (Novosel, 2017). Isto smatraju Zubec i Čanić (2016) koji kažu da je multimedija važna za učenike u osnovnim školama jer učenici imaju različite stilove učenja i pamćenja (vizualne, auditivne i kinestetičke). Suvremeni udžbenik možda je u nekim situacijama problematičan za uporabu jer nemaju svi mogućnost nabaviti računalo, mobitel ili tablet. Međutim, hrvatske škole streme k tome da svakom učeniku omogućе korištenje tableta, a samim time e-udžbenik mogao bi biti dostupan svima kao i tradicionalni udžbenik.

3.1. UDŽBENIK U NASTAVI GLAZBENE KULTURE

Prema Udžbeničkom standardu (MZO, 2019) za nastavu Glazbene kulture odobravaju se udžbenici od 4. do 8. razreda osnovne škole. Naime, prema *Zakonu o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima* (MZO, 2018.) udžbenik je obvezan obrazovni materijal u svim predmetima, izuzev predmeta s pretežno odgojnom komponentom. Predmetima s pretežno odgojnom komponentom smatraju se likovna, glazbena, tehnička te tjelesna i zdravstvena kultura. Iz navedenog proizlazi da udžbenici za nastavu Glazbene kulture nisu obvezni u prvim trima razredima osnovne škole.

„Prema se udžbenik smatra osnovnom školskom knjigom, u nastavi glazbe on ne bi trebao biti na prvom mjestu. Razlog je tome taj što bi glazba trebala biti na prvom mjestu i sva bi se objašnjenja trebala izvoditi iz same glazbe“ (Novosel, 2017: 32). Upravo zato udžbenici Glazbene kulture imaju popratni auditivni medij, a samim time može se zaključiti da je nastava glazbe multimedijalna, pogotovo kada se u nju uključe ostali mediji kao što su „...barem jedno glazbalo, školska ploča, pribor za pisanje, a u suvremeno doba i uređaji za reprodukciju glazbe“ (Novosel, 2017: 37). Novosel (2017) također navodi kako postojeći udžbenici za nastavu glazbe, prema ovom određenju, već jesu multimedijски jer svi uz knjigu imaju i audiozapise. Za izradu multimedijskog udžbenika nužno je angažiranje glazbenih i informatičkih stručnjaka

kako bi glazbeni pedagozi odredili što očekuju od udžbenika, a računalni programeri što je moguće i kako multimedijски ostvariti. Konačna verzija takvog multimedijskog udžbenika treba biti rezultat međusobno isprepletenih napora i prijedloga navedenih stručnjaka. Za razliku od tradicionalnog udžbenika za čiju je uporabu potreban učitelj kao pomoć i vodilja pri slušanju, ali i drugim aktivnostima, multimedijски udžbenik za glazbenu nastavu i obrazovanje omogućuje učeniku djelomično samostalno korištenje. S multimedijским udžbenikom učitelj ima mogućnost biranja nastavnoga medija, primjera, materijala i načina kojima će stremiti k cilju i zadaćama nastavnoga predmeta, dok učenicima multimedijски udžbenik omogućuje dopunske vježbe za vježbanje kod kuće, proširivanje znanja, umijeća i vještina u skladu s vlastitim ambicijama (Novosel, 2017). Novosel (2017) ističe kako su udžbenici Glazbene kulture koncipirani tako da je vizualno-tekstualni sadržaj zapisan u obliku knjige, a auditivni na nosače zvuka (CD-e). Time zaključujemo kako se u nastavi glazbe koristi tradicionalni udžbenik uz popratni auditivni medij. Međutim, danas uz udžbenik ne postoji više CD na kojem se nalaze audiozapisi koji prate udžbenik, već je tradicionalni udžbenik omogućen i kao e-udžbenik (digitalni udžbenik) koji sadrži audio i videozapise i dodatne sadržaje.

Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Republike Hrvatske odobrava udžbenike za sve predmete za razdoblje od najmanje četiri godine, računajući pritom i školsku godinu u kojoj su odabrani. Udžbenik mora biti u uporabi u školi, kao i u njoj pripadajućoj područnoj školi, u svim razrednim odjelima istog razreda za jedan nastavni predmet. Vugrinec (2021) navodi udžbenike, odnosno tri različita udžbenička kompleta koji su namijenjeni nastavi Glazbene kulture, a koje je Ministarstvo odobrilo. To su udžbenički komplet *Allegro 4 – 8 u glazbenom svijetu* (Dvořak, Vlasta; Jeličić Špoljar, Margita; Kirchmayer Bilić, Eva) koji „izdaje nakladnička kuća *Školska knjiga*. Udžbeničkom kompletu moguće je pristupiti i putem digitalne platforme naziva *e-sfera* koja nudi pristup slušnim primjerima, videosnimkama, kvizovima, prijedloge priprema nastavnog sata i razne druge dodatne materijale. Udžbenički komplet *Svijet glazbe 4 – 8* (Gašparđi, Ante; Lazarić, Tonka; Raguž, Nevenka; Ostojić, Ana; Štefanac, Zoran) izdaje nakladnička kuća *Alfa*. Digitalnim udžbenicima izdavača *Alfa* moguće je pristupiti putem sustava *mozaWeb* i aplikacije *mozaBook* aktivacijom korisničkog računa. Udžbenički komplet koje izdaje *Profil Klett*, odnosno bivši *Profil* nosi naziv *Glazbeni krug* (Ambruš-Kiš, Ružica; Janković, Ana; Matoš, Nikolina; Seletković, Tomislav; Šimunović, Zrinka). Komplet *Glazbeni krug* čine udžbenici za četvrti, peti, šesti, sedmi i osmi razred osnovne škole.“ (Vugrinec, 2021: 7). Iz navedenog je vidljivo kako svi izdavači izdaju tradicionalne tiskane udžbenike te digitalne

verzije istih udžbenika kojima je omogućen pristup digitalnim sadržajima kao što su audio i videosnimke, kvizovi, notni zapisi i dr.

3.2. UDŽBENIK ZA SLUŠANJE GLAZBE

Slušanje glazbe je aktivnost koju nije moguće „pokriti“ klasičnim udžbenikom jer se u slušanje glazbe može ući samo slušanjem. Stoga se ta aktivnost može obraditi isključivo multimedijским udžbenikom: tekstom i glazbenim snimkom (Rojko, 2012). Prema Kurikulumu iz 2019. godine (MZO, 2019) slušanje glazbe glavna je aktivnost nastave glazbe. Samim time nastala je težnja upravo za udžbenikom kakav je spominjao Rojko (2012). Danas su udžbenici za nastavu glazbe koncipirani kao tiskani udžbenici (gdje se iznose muzikološki sadržaji) uz popratni medij na kojem se nalaze primjeri iz glazbene literature za slušanje. Glavni razlog zašto je uz tiskani udžbenik za Glazbenu kulturu dodan popratni medij je taj da se učenike izloži glazbi i glazbenim aktivnostima. Naime, interes za muzikološke sadržaje može se potaknuti isključivo samom glazbom, a uz to, cilj nastave glazbe je slušanje glazbe, a ne pamćenje muzikoloških sadržaja (Novosel, 2017). Rojko (2012) navodi kako se jedino tzv. teorijski i muzikološki sadržaji mogu obuhvatiti udžbenikom te kako su i ti sadržaji po prirodi stvari vezani uz glazbene snimke jer se u protivnom pretvaraju u verbalizam i formalizam. Iz navedenog proizlazi da je i taj dio sadržaja moguće ispravno postaviti jedino spomenutim oblikom višeizvornog udžbenika. U „udžbenicima postoje verbalni sadržaji koji su vezani uz glazbene snimke, no zapravo su audiozapisi podjednako korisni s udžbenikom i bez njega jer jedino vrijedno znanje koje učenik uz snimke može samostalno steći jest usvajanje glazbene literature“ (Novosel, 2017: 46-47).

Naputci, odnosno prijedlozi koji se navode u udžbenicima najvećim dijelom koriste učiteljima tijekom organizacije nastavnog sata glazbe. Oni su kao takvi izvedivi i bez uporabe udžbenika. Međutim, problem je ako su ti naputci netočni, odnosno ako se ne orijentiraju na aktivno slušanje glazbe, nego na zamišljanje izvanglazbenih sadržaja. Bit slušanja glazbe na nastavi glazbe je, kako navodi Vugrinec (2021), omogućiti učenicima poimanje pune vrijednosti glazbenih ostvarenja. Navedeno se postiže usmjeravanjem na konkretnu glazbenu sastavnicu kao i na samu izvedbu tih sastavnica. Osim toga, važna je i kvaliteta zvučnog zapisa. Učenici će tako graditi stvarnu zvučnu sliku glazbenih ostvarenja te razvijati glazbeni ukus i kritičko mišljenje. Zaključno, korist multimedijskog udžbenika za slušanje glazbe izrazito je

važna jer se učenicima omogućuju zvučni zapisi, što uvelike doprinosi učeničkoj aktivnosti i zainteresiranosti.

3.3. ANALIZA UDŽBENIKA GLAZBENE KULTURE U ODNOSU NA SLUŠANJE GLAZBE

Temelj za analizu udžbenika bit će odgojno-obrazovni ishodi učenja koji su navedeni u Kurikulumu (MZO, 2019a). U petom se razredu osnovne škole unutar domene A) *Slušanje i upoznavanje glazbe* navode sljedeći odgojno-obrazovni ishodi učenja:

- Poznaje 3 – 10 skladbi.
- Razlikuje pjevačke glasove te opaža njihovu izvedbenu ulogu (ženski, muški, dječji), poznavanje stručne terminologije (sopran, mezzosopran, alt, tenor, bariton, bas) i vrsti pjevačkih zborova.
- Razlikuje gudačka i trzalačka glazbala, skupinu glazbala, instrumentalne sastave i orkestre te opaža izvedbenu ulogu glazbala.
- Temeljem slušanja glazbe razlikuje vokalnu, instrumentalnu i vokalno-instrumentalnu glazbu te različite izvođačke sastave.
- Temeljem slušanja glazbe, razlikuje osnovne glazbene oblike (dvodijelni oblik, strofni oblik, trodijelni oblik, glazbenu periodu kao oblik).

Domena C) *Glazba u kontekstu* nadopuna je domeni A) i u odnosu na slušanje glazbe navode se sljedeći ishodi učenja:

- Na osnovu slušanja glazbe prepoznaje različite uloge i vrste glazbe.
- Temeljem slušanja upoznaje obilježja hrvatske tradicijske glazbe užeg zavičajnog područja.

3.3.1. Analiza udžbenika Glazbeni krug 5

Slijedi analiza sadržaja udžbenika izdavača *Profil Klett* namijenjenog nastavi Glazbene kulture u petom razredu osnovne škole, a to je udžbenik pod nazivom *Glazbeni krug 5* –

udžbenik glazbene kulture za peti razred osnovne škole koji su napisali sljedeći autori: Ružica Ambruš-Kiš, Nikolina Matoš, Tomislav Seletković, Snježana Stojaković i Zrinka Šimunović. Udžbenik je objavljen 2020. godine.

Analizom udžbenika *Glazbeni krug 5* nastao je popis skladbi za slušanje s obzirom na skladatelja i/ili izvođača, vrstu glazbe (umjetnička, popularna, tradicijska, glazba svijeta, filmska glazba, jazz glazba, crossover¹) i vrstu zapisa (audio, video) (tablica 1).

Tablica 1: Popis skladbi za slušanje u udžbeniku *Glazbeni krug 5* s obzirom na skladatelja i/ili izvođača, vrstu glazbe i vrstu zapisa

NAZIV SKLADATELJA/IZVOĐAČA	NAZIV SKLADBE	VRSTA GLAZBE	VRSTA ZAPISA
Leroy Anderson	<i>The Typewriter</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Nepoznati skladatelj	<i>Jambo Bwana</i>	Glazba svijeta (Kenija)	Audio i videozapis
Joseph Shabalala, Paul Simon, Ladysmith Black Mambazo	<i>Homeless</i>	Crossover (glazba svijeta i pop)	Audio i videozapis
The Tokens	<i>The Lion Sleeps Tonight</i>	Popularna glazba (rhythm and blues)	Audio i videozapis
The Beatles	<i>All You Need is Love</i>	Popularna glazba (pop-rock)	Audio i videozapis
Robert Čaleta, Neno Belan – Đavoli	<i>Stojin na kantunu</i>	Popularna glazba (pop-rock) (hrvatska tradicija i rock)	Audio i videozapis
Marko Lasić i Zaprešić Boys	<i>Srce vatreno</i>	Popularna glazba (pop)	Audio i videozapis
Michael Jackson – Robert Kelly	<i>You Are Not Alone</i>	Popularna glazba (R&B)	Audio i videozapis
Georg Friedrich Händel – Tony Britten	<i>Himna Lige prvaka</i>	Crossover (umjetnička glazba i pop)	Audio i videozapis
Georg Friedrich Händel	<i>Zadok the Priest</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Richard Rodgers i Oscar Hammerstein II	<i>You'll Never Walk Alone</i>	Filmska glazba (show tune)	Audiozapis

¹ Crossover je glazba u kojoj se spaja više vrsta glazbe.

Ludwig van Beethoven	<i>Simfonija br. 5 u C-molu</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Nepoznati skladatelj	<i>Zagorski drmeš</i>	Hrvatska tradicijska glazba (Hrvatsko zagorje)	Audio i videozapis
Justin Timberlake, Karl Martin Sandberg, Karl Johan Schuster	<i>Can't Stop the Feeling</i>	Popularna glazba (disco-pop, soul-pop, funk)	Audio i videozapis
Christopher Stewart, Kuk Harrell, Jay Z, Rihanna – Casey Abrams & The Sole Sisters	<i>Umbrella</i>	Crossover (pop i jazz)	Audio i videozapis
Camille Saint-Saëns	<i>Simfonija br. 3 u C-molu</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Scott Bradley	<i>Tom and Jerry</i>	Filmska glazba	Audio i videozapis
Ludwig van Beethoven	<i>Oda radosti</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Edward Elgar	<i>Prigodna i svečana koračnica op. 39 br. 1</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Eric Whitacre – Virtual Choir 4	<i>Fly to Paradise</i>	Crossover (umjetnička glazba, pop, metal i new age)	Audio i videozapis
Paul Mc Cartney i John Lennon – The Beatles	<i>Yellow Submarine</i>	Popularna glazba (pop - rock)	Audio i videozapis
The Beatles: obrada za simfonijski orkestar i zbor	<i>Yellow Submarine</i>	Crossover (pop-rock i umjetnička)	Audio i videozapis
Ludwig van Beethoven	<i>Simfonija br. 5 u c-molu, 1. stavak: Allegro con brio</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Bobby McFerrin	<i>Don't Worry, Be Happy</i>	Popularna glazba (jazz, reggae)	Audio i videozapis
Nepoznati skladatelj – Quirino Mendoza y Cortes	<i>Cielito lindo</i>	Glazba svijeta (Meksiko)	Audio i videozapis
Friedrich Gulda	<i>Koncert za violončelo i puhaća glazbala – uvertira</i>	Crossover (jazz i umjetnička)	Audio i videozapis
Philip Glass	<i>Etida br. 13</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
The Jackson's 5	<i>I Want You Back</i>	Popularna glazba (R&B, soul)	Audio i videozapis
Paul McCartney – Paul McCartney i Stevie Wonder	<i>Ebony and Ivory</i>	Popularna glazba (pop-rock)	Audio i videozapis
Ivan Petrovič Larinov	<i>Kalinka</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis

Johann Sebastian Bach	<i>Menuet u G-duru BWW Anh 114</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Pharrell Williams	<i>Happy</i>	Popularna glazba (soul, neo soul)	Audio i videozapis
Arthur Hamilton – Delta Goodrem	<i>I Can Sing a Rainbow</i>	Popularna glazba (Children's song, Nursery rhyme)	Audio i videozapis
Harold Arlen – Marie Oppert	<i>Over the Rainbow</i>	Filmska glazba	Audio i videozapis
Luka Sorkočević	<i>Simfonija u D-duru, 2. stavak: Andante</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
John Williams	<i>Star Wars, tema</i>	Filmska glazba	Audio i videozapis
Franz Schubert	<i>Gudački kvartet u D- molu, br. 14, 2. stavak: Andante con moto, tema</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Nepoznati skladatelj – Inti Illimani	<i>La Mariposa</i>	Glazba svijeta (Bolivija)	Audio i videozapis
Wolfgang Amadeus Mozart	<i>Sonata u A-duru, K. 331, 1. stavak: Andante grazioso, tema</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Petar Iljič Čajkovski	<i>Francuska pjesma (Cancion francesa), op. 39 br. 16</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Johann Strauss	<i>Tik-Tak, Polka Schnell (Brza Polka)</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Katherine Kennicott Davis – Pentatonix	<i>Little Drummer Boy</i>	Popularna glazba (pop)	Audio i videozapis
Nepoznati skladatelj	<i>Šokačko kolo</i>	Hrvatska tradicijska glazba (Slavonija)	Audio i videozapis
Nepoznati skladatelj	<i>Jabučice</i>	Hrvatska tradicijska glazba (Baranja)	Audio i videozapis
Nepoznati skladatelj	<i>Šokačko Kolo - Rokovci</i>	Hrvatska tradicijska glazba (Slavonija)	Audio i videozapis
Nepoznati skladatelj	<i>Oj, Ivane, Ivaniću</i>	Hrvatska tradicijska glazba (Slavonija)	Audio i videozapis
Nepoznati skladatelj	<i>Jaši baba dorata</i>	Hrvatska tradicijska glazba (Slavonija)	Audio i videozapis
Nepoznati skladatelj	<i>Bečarac</i>	Hrvatska tradicijska glazba (Slavonija)	Audio i videozapis
Nepoznati skladatelj	<i>Šokačko kolo</i>	Hrvatska tradicijska glazba (Slavonija)	Audio i videozapis
Nepoznati skladatelj – Klapa Šibenik	<i>Šibenska balada</i>	Hrvatska tradicijska glazba (Dalmacija)	Audio i videozapis
Nepoznati skladatelj	<i>Trogirska kvadrilja</i>	Hrvatska tradicijska glazba (Dalmacija)	Audio i videozapis

Nepoznati skladatelj – Jakov Handabaka	<i>Župska poskočica</i>	Hrvatska tradicijska glazba (Dalmacija)	Audiozapis
Nepoznati skladatelj – KUD Srce Zagore	<i>Ojkavica</i>	Hrvatska tradicijska glazba (Dalmatinska zagora)	Audio i videozapis
Nepoznati skladatelj	<i>Mantinjada</i>	Hrvatska tradicijska glazba (Dalmacija)	Audio i videozapis
Nepoznati skladatelj	<i>Zaspal Pave</i>	Hrvatska tradicijska glazba (Dalmacija)	Audio i videozapis
Nepoznati skladatelj	<i>Balun</i>	Hrvatska tradicijska glazba (Dalmacija)	Audio i videozapis
Nepoznati skladatelj – Tamara Obrovac	<i>Crni Malin</i>	Hrvatska tradicijska glazba	Audio i videozapis
Elvis Stanić; Putokazi	<i>Naranča</i>	Popularna glazba (pop)	Audio i videozapis
Heitor Villa – Lobos – Stjepan Hauser i Petrit Ceku	<i>Aria iz Bachianas Brasileiras br. 5</i>	Crossover (glazba svijeta i popularna glazba)	Audio i videozapis
Tomislav Uhlik	<i>Ftiček voli Jazz</i>	Jazz glazba	Audio i videozapis
Nepoznati skladatelj	<i>Korobuška</i>	Glazba svijeta (Rusija)	Audio i videozapis
Nepoznati skladatelj	<i>Ka Uluwehi O Ke Kai</i>	Glazba svijeta (Havaji)	Audio i videozapis
Earl Scruggs And Friends	<i>Foggy Mountain Breakdown</i>	Popularna glazba (bluegrass)	Audio i videozapis
Francisco Tárrega – Ana Vidović	<i>Sjećanje na Alhambru</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
John Lennon/Paul McCartney – The Beatles	<i>Let It Be</i>	Popularna glazba (pop-rock)	Audio i videozapis
Antonio Vivaldi	<i>Koncert za gitaru u D-duru, 2. stavak: Largo</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Francois Couperin – Zagrebački gitaristički kvartet	<i>Tajanstvene prepreke (Les Barricades Mystérieuses)</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
John Dowland – Edin Karamazov i Sting	<i>Can She Excuse My Wrongs (Može li mi oprostiti moje grijehe)</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Johann Hieronimus Kapsberger	<i>Canarios (Kantarinci)</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Pablo de Sarasate	<i>Zigeunerweisen (Ciganski napjevi)</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Fher Olvera	<i>Corazón Espinado (Trnovito srce)</i>	Popularna glazba (latin rock, latin pop)	Audio i videozapis

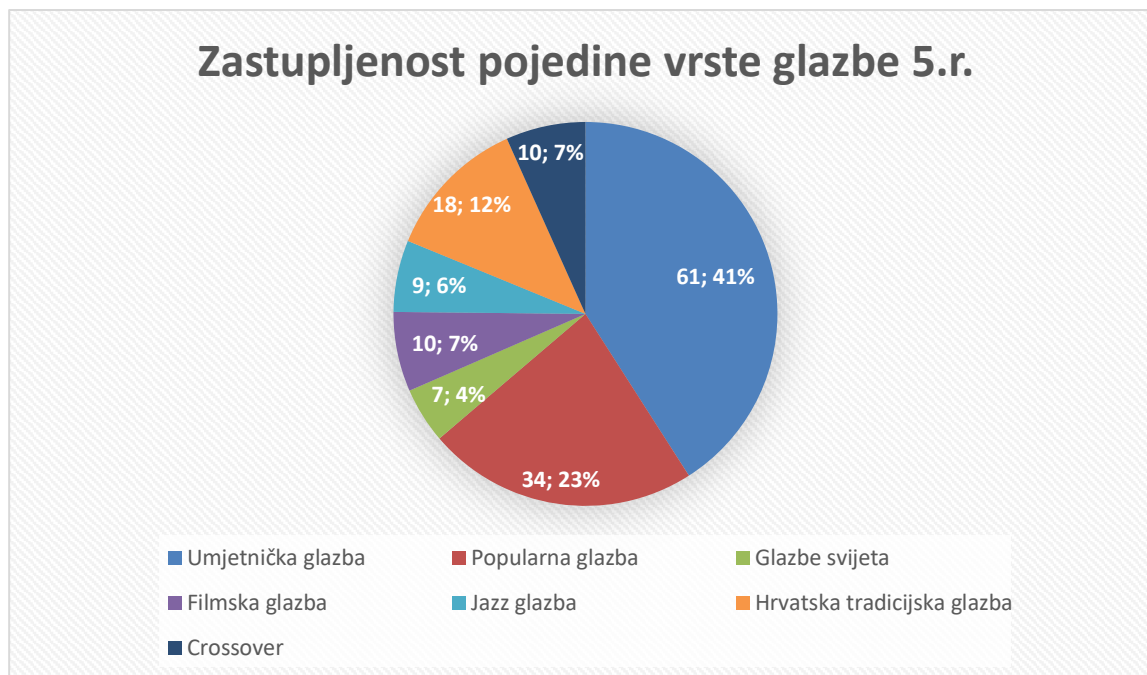
Camille Saint-Saëns	<i>Fantazija za harfu, op. 95</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Reinhold Gliere	<i>Koncert za harfu i orkestar u Es-duru</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Antonio Vivaldi	<i>Koncert za mandolinu u C-duru, 1. stavak: Avi Avital</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Nikolaj Rimski-Korsakov	<i>Bumbarov let – violina; viola; violončelo; kontrabas</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Jules Massenet – Niccolla Benedetti	<i>Meditacija</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Richard Aschcroft – David Garrett	<i>Bitter Sweet Symphony</i>	Popularna glazba (rock)	Audio i videozapis
Franjo Krežma – Luka Ljubas	<i>Scherzino za violinu solo</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Vittorio Monti – Clara Cernat	<i>Čardaš</i>	Crossover (glazba svijeta i umjetnička glazba)	Audio i videozapis
Petar Iljič Čajkovski – Joshua Bell	<i>Koncert za violinu i orkestar u D-duru, op. 35, 1. stavak: Allegro moderato</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Brad Mehldau	<i>When it Rains</i>	Jazz glazba	Audio i videozapis
Antonio Vivaldi – Max Richter	<i>Četiri godišnja doba, Ljeto, 3. stavak: Presto</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
John Williams	<i>Schindler's List</i>	Filmska glazba	Audio i videozapis
Johan Halvorsen	<i>Passacaglia na Handelovu temu za violinu i violu</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Max Bruch	<i>Romanca za violu i orkestar u F-duru, op. 85</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Myles Wright	<i>Scherzo za violu i bubnjeve</i>	Jazz glazba	Audio i videozapis
Ludwig van Beethoven	<i>Simfonija br. 7 u A-duru, 2. stavak: Allegretto</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Johann Sebastian Bach – Monika Leskovar	<i>Suita za violončelo br. 1 u G-duru, Preludij</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Gustav Holst – Sheku Kanneh-Mason	<i>In the Bleak Midwinter</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Dmitrij Šostakovič – Mischa Maisky	<i>Koncert za violončelo i orkestar</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis

Vangelis – 2Cellos	<i>Vatrene kočije</i>	Filmska glazba	Audio i videozapis
P. I. Čajkovski – Chicago Youth Symphony Orchestra	<i>Patetična</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Reinhold Gliere – Xavier Foley	<i>Intermezzo i tarantella za kontrabas i klavir</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Franz Schubert – Božo Paradžik	<i>Arpeggione sonata u a-molu</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Giovanni Bottesini	<i>Duo za klarinet, kontrabas i klavir</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Tihomir Hojsak i Filip Novosel	<i>Bow VS Plectrum (gudalo spram trzalice)</i>	Popularna glazba	Audio i videozapis
Ludwig van Beethoven	<i>Simfonija br. 5 u c-molu, 3. stavak: Scherzo – Allegro</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Aleksandar Borodin	<i>Gudački kvartet br. 2 u D-duru, 1. stavak: Allegro moderato</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Freddie Mercury	<i>Bohemian Rhapsody, obrada</i>	Crossover (umjetnička glazba i popularna glazba)	Audio i videozapis
Petar Iljič Čajkovski	<i>Serenada za gudače</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Luka Sorkočević	<i>Simfonija u D-duru, 2. stavak: Andante</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Nepoznati skladatelj	<i>Ojkavica</i>	Hrvatska tradicijska glazba (Dalmatinska zagora)	Audio i videozapis
Nina Simone	<i>Sinner Man</i>	Popularna glazba (R'n'B/soul, dance/elektronika, pop, jazz)	Audio i videozapis
Bruce Dickinson	<i>Man of Sorrows</i>	Popularna glazba (heavy metal)	Audio i videozapis
Wolfgang Amadeus Mozart – Diana Damrau; Florence Foster Jenkins	<i>Arija kraljice noći iz opere Čarobna frula</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Thomas Morley	<i>Sweet Nymph</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
The Beach Boys	<i>Good Vibrations</i>	Popularna glazba (pop-rock)	Audio i videozapis
Klupa Crikvenica	<i>Okruk selo</i>	Hrvatska tradicijska glazba (Dalmacija)	Audio i videozapis
Jovanotti	<i>Serenata Rap</i>	Popularna glazba	Audio i videozapis
Éric Serra	<i>Diva Dance</i>	Filmska glazba	Audio i videozapis
Paul Roberts and Tom Emerson – Frank Ifield	<i>She Taught Me to Yodel</i>	Popularna glazba	Audio i videozapis
Mad Twinz	<i>Shark Attack</i>	Popularna glazba	Audio i videozapis

Hildegard von Bingen	<i>O pastor animarum</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Astor Piazzolla – Wiener Sängerknaben / Vienna Boys Choir	<i>Libertango</i>	Popularna glazba (tango)	Videozapis
Andrew Lloyd Weber – Genia Kühmeier i Shintaro Nakajima	<i>Pie Jesu</i>	Umjetnička glazba	Audiozapis
Merle Travis – Tennessee Ernie Ford	<i>Sixteen Tons</i>	Jazz glazba	Audiozapis
Georg Friedrich Händel – Joyce DiDonato	<i>Lascia ch'io pianga, (Pusti me da plačem)</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Edith Piaf	<i>Non, je ne regrette rien, (Ne, ne žalim ni za čim)</i>	Popularna glazba	Audio i videozapis
Esperanza Spalding	<i>On The Sunny Side Of The Street</i>	Jazz glazba	Audio i videozapis
Scatman John	<i>Scatman</i>	Jazz glazba	Audio i videozapis
Jacques Offenbach – Kathleen Kim	<i>Les oiseaux dans la charmille (Ptice u sjeni)</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Nepoznati skladatelj – Yao Si Ting	<i>Scarborough Fair</i>	Glazba svijeta (Engleska)	Audio i videozapis
Harold Arlen – Sissel	<i>Over The Rainbow</i>	Filmska glazba	Audio i videozapis
Georges Bizet – Elina Garanca	<i>L'amour est un oiseau rebelle (Ljubav je ptica lakih krila) iz opere Carmen</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Jack Patterson, Janee Bennett, Ina Wroldsen i Glynne – Jess Glynne	<i>Hold My Hand</i>	Popularna glazba (dance-pop)	Audio i videozapis
Detour – Maja Posavec	<i>Daleko</i>	Popularna glazba (pop, electro pop)	Audio i videozapis
Charles Gounod – Nathalie Stutzmann	<i>Ave Maria</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Jinx	<i>Tamo gdje je sve po mom</i>	Popularna glazba (pop, funk)	Audio i videozapis
ZAZ	<i>Je veux (želim)</i>	Jazz glazba (gypsy jazz)	Audio i videozapis
Wolfgang Amadeus Mozart – Florence Foster Jenkins	<i>Arija kraljice noći iz opere Čarobna frula</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Giacomo Puccini – Tomislav Mužek	<i>Nessun Dorma, arija iz opere Turandot</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Nino Rota – Jonas Kaufmann	<i>Parla più piano</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Mark Ronson ft. Bruno Mars	<i>Uptown Funk</i>	Popularna glazba (funk, pop, soul)	Audio i videozapis
Gregory Porter	<i>Don't Lose Your Steam</i>	Jazz glazba	Audio i videozapis

Georges Bizet – Dmitri Hvorostovsky	<i>Arija Toreadora iz opere Carmen</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Sheldon Harnick/Jerry Bock – Bryn Terfel	<i>If I Were a Rich Man, iz mjuzikla Guslač na krovu</i>	Popularna glazba (mjuzikl)	Audio i videozapis
Wolfgang Amadeus Mozart – Franz Josef Selig	<i>O Isis und Osiris, arija Sarastra is opere Čarobna frula</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Leonard Cohen	<i>Dance Me to the End of Love</i>	Crossover (jazz, pop)	Audio i videozapis
Merle Travis – Noriel Vilela	<i>Sixteen Tons</i>	Popularna glazba (folk)	Audio i videozapis
Otto Harbach, Dorothy Fields, Jerome Kern, Jimmy McHugh, Oscar Hammerstein – Jane Monheit & Michael Buble	<i>I Won't Dance</i>	Jazz glazba	Audio i videozapis
Felix Mendelssohn	<i>Lift Thine Eyes</i>	Umjetnička glazba	Audiozapis
Nepoznati skladatelj – Golden Gate Quartet	<i>Joshua Fit Battle of Jericho</i>	Glazba svijeta (Amerika – spiritual)	Audio i videozapis
Enya – Voces8	<i>May it Be</i>	Filmska glazba	Audio i videozapis
Josip Hatze	<i>Ljuven sanak</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Sia/Rihanna – One Voice	<i>Diamonds</i>	Popularna glazba (pop, electronic, R&B)	Audio i videozapis
Sarah Flower Adams	<i>Nearer, My God to Thee</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Carl Maria von Weber	<i>Strijelac vilenjak</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Samuel Barber – Morten Lauridsen	<i>Sure On This Shining Night</i>	Umjetnička glazba	Audio i videozapis
Christopher Tin	<i>Baba Yetu (Oče naš)</i>	Filmska glazba (videoigrice)	Audio i videozapis

Zastupljenost pojedine vrste glazbe 5.r.

Grafikon 1: Zastupljenost pojedine vrste glazbe u udžbeniku *Glazbeni krug 5*

Analizom udžbenika *Glazbeni krug 5* popisano je 149 različitih glazbenih primjera koji pripadaju različitim vrstama glazbe. Gotovo svi glazbeni primjeri dostupni su putem audio i videozapisa. Svega pet primjera dostupno je samo putem audiozapisa, a jedan putem videozapisa. Navedeno je pohvalno jer su današnja djeca vizualni tipovi zbog medijskog okruženja (računala, mobilni uređaji, tableti i dr.), a videozapisi su zbog toga važni za usmjeravanje pažnje učenika i ostvarivanje aktivnog slušanja glazbe. Što se tiče vrste glazbe, najzastupljenija je umjetnička glazba kod koje nalazimo 61 glazbeni primjer, odnosno zastupljena je 41 %. Iduća po zastupljenosti je popularna glazba s 34 glazbena primjera, što čini 23 %. Nešto u manjim postotcima su hrvatska tradicijska glazba kod koje smo pronašli 18 glazbenih primjera, što čini 12 % zastupljenosti. Podjednaku zastupljenost od 7 %, odnosno po deset glazbenih primjera imaju filmska glazba i crossover. Jazz glazba s devet glazbenih primjera zastupljena je 6 %. Najmanju zastupljenost od svega 4 % imaju glazbe svijeta sa sedam glazbenih primjera (Grafikon 1).

Prema Kurikulumu (MZO, 2019a) u odnosu na ishod učenja domene A) *Slušanje i upoznavanje* učenici upoznaju 3 – 10 skladbi. U domeni C) *Glazba u kontekstu*, koja je nadopuna domeni A) *Slušanje i upoznavanje* glazbe, navedeni su ishodi učenja prema kojima učenici na osnovu slušanja glazbe prepoznaju različite uloge i vrste glazbe te na temelju slušanja upoznaju obilježja hrvatske tradicijske glazbe užeg zavičajnog područja. Analizom

udžbenika *Glazbeni krug 5* uočili smo kako se ti ishodi ostvaruju. Učenik će tijekom školske godine upoznaje 149 glazbenih primjera, a putem njih moći će upoznati različite uloge i vrste glazbe jer je u glazbenim primjerima zastupljeno sedam glazbenih vrsta (umjetnička glazba, popularna glazba, filmska glazba, jazz glazba, crossover, glazbe svijeta i hrvatska tradicijska glazba). Također se ostvaruje i ishod upoznavanja hrvatske tradicijske glazbe jer je zastupljenost glazbenih primjera te vrste glazbe 12 %, odnosno učenici će tijekom školske godine slušati 18 glazbenih primjera koji pripadaju hrvatskoj tradiciji.

U udžbeniku *Glazbeni krug 5* navode se i zadatci koje treba zadati učenicima prije samog slušanja kako bi ono bilo aktivno. Njih smo kategorizirali s obzirom na odgojno-obrazovne ishode koji su navedeni u Kurikulumu (MZO, 2019).

Učenik razlikuje pjevačke glasove te opaža njihovu izvedbenu ulogu (ženski, muški, dječji), poznavanje stručne terminologije (sopran, mezzosopran, alt, tenor, bariton, bas) i vrsti pjevačkih zborova.

- *Usporedi ulogu pojedinog glasa.* (T. Morley: *Sweet Nymph*; The Beach Boys: *Good Vibrations*; Klapa Crikvenica: *Okruk selo*; Jovanotti: *Serenata Rap*)
- *Opiši načine pjevanja i uporabe glasa u navedenim glazbenim primjerima.* (É. Serra: *Diva Dance*; P. Roberts i T. Emerson – F. Ifield: *She Taught Me to Yodel*; M. Twinz: *Shark Attack*; H. von Bingen: *O pastor animarum*)
- *Usporedi dječju i žensku boju visokoga glasa.* (A. Piazzolla – Wiener Sängerknaben / Vienna Boys Choir: *Libertango*; A. L. Weber – G. Kühmeier i S. Nakajima: *Pie Jesu*)
- *Usporedi visinu pjevačkih glasova u sljedećim glazbenim primjerima. Izdvoji jedan glazbeni primjer i opiši njegov ugođaj te ulogu pjevačkog glasa. U kojim primjerima čuješ prateće vokale, a u kojima pratnju glazbalima, tzv. instrumentalnu pratnju?* (M. Travis – T. E. Ford: *Sixteen Tons*; G. F. Händel – J. Didonado: *Lascia ch'io pianga, (Pusti me da plačem)*; E. Piaf: *Non, je ne regrette rien, (Ne, ne žalim ni za čim)*; E. Spalding: *On The Sunny Side Of The Street*; Scatman J.: *Scatman*)
- *Poslušaj skladbe. Usporedi zvučnu boju, izražajnost i karakter glasova. Opiši značajke pjevačkog glasa u svakome od glazbenih primjera.* (J. Offenbach – K. Kim: *Les oiseaux dans la charmille (Ptice u sjeni)*; Nepoznati skladatelj – Yao Si Ting: *Scarborough Fair*; H. Arlen – Sissel: *Over The Rainbow*; G. Bizet – E. Garanca: *L'amour est un oiseau rebelle (Ljubav je ptica lakih krila) iz opere Carmen*; J. Patterson, J. Bennett, I. Wroldsen i J.

Glynn: *Hold My Hand*; Detour – Maja Posavec: *Daleko*; C. Gounod – N. Stutzmann: *Ave Maria*; Jinx: *Tamo gdje je sve po mom*; ZAZ: *Je veux* (želim))

- *Poslušaj dvije izvedbe iste skladbe. U kojemu primjeru prepoznaješ bel canto?* (W. A. Mozart – F. F. Jenkins i D. Damrau: *Arija kraljice noći iz opere Čarobna frula*)
- *Poslušaj skladbe. Usporedi zvukovnu boju, izražajnost i karakter glasova. Opiši značajke pjevačkog glasa u svakome od glazbenih primjera. Izdvoji jednu pjesmu u kojoj ti se svidio pjevački glas i obrazloži svoj odabir. Predloži pjesmu koja bi mogla postati evergreen, pjesmu koju bi i budući naraštaji rado pjevali. Obrazloži svoj odabir. Koju pjesmu smatraš zahtjevnom za pjevača? U kojemu primjeru čuješ vibrato, amlu promjenu visine tona u kojoj ton vibrira?* (G. Puccini – T. Mužek: *Nessun Dorma*, arija iz opere *Turandot*; N. Rota – J. Kaufmann: *Parla più piano*; M. Ronson ft. B. Mars: *Uptown Funk*; G. Porter: *Don't Lose Your Steam*; G. Bizet – D. Hvorostovsky: *Arija Toreadora iz opere Carmen*; S. Harnick/J. Bock – B. Terfel: *If I Were a Rich Man*, iz mjuzikla *Guslač na krovu*; W. A. Mozart – F. J. Selig: *O Isis und Osiris*, arija *Sarastra* iz opere *Čarobna frula*; L. Cohen; *Dance Me to the End of Love*; M. Travis – N. Vilela: *Sixteen Tons*)
- *Istraži kako se zove vokalni sastav od tri pjevača, a kako od pet pjevača? Imaju li u glazbenim primjerima pjevači ravnopravnu ulogu? U kojemu bi vokalnom sastavu volio pjevati? Kakva bi vrsta glazbe bila na repertoaru?* (O. Harbach, D. Fields, J. Kern, J. McHugh, O. Hammerstein – J. Monheit i M. Buble: *I Won't Dance*; F. Mendelssohn: *Lift Thine Eyes*; Nepoznati skladatelj – Golden Gate Quartet: *Joshua Fit Battle of Jericho*; Enya: *May it Be*)
- *Napravi ljestvicu poretka ponuđenih vokalnih skladbi. Obrazloži svoj izbor.* (J. Hatze: *Ljuven sanak*; Sia/Rihanna – One Voice: *Diamonds*; S. F. Adams: *Nearer, My God to Thee*; C. M. von Weber: *Strijelac vilenjak*; S. Barber – M. Lauridsen: *Sure On This Shining Night*; C. Tin: *Baba Yetu* (Oče naš))
- *Imenuj pjevačke glasove i glazbala u pjesmi.* (K. K. Davis – Pentatonix: *Little Drummer Boy*)

Učenik razlikuje gudačka i trzalačka glazbala, skupinu glazbala, instrumentalne sastave i orkestre te opaža izvedbenu ulogu glazbala.

- *Usporedi gudaće glazbalo zvukom i izgledom. Izdvoji zajednička obilježja, a zatim navedi po čemu se razlikuju. Opiši kako gudalo utječe na jačinu i boju tona gudaćih glazbala u odnosu na trzaća. Koje glazbalo izvodi melodiju, a koje pratnju – akorde? Usporedi jačinu*

i trajanja tona trzaćega i gudaćega glazbala. (Heitor Villa – Lobos – S. Hauser i P. Ceku: Aria iz Bachianas Brasileiras br. 5)

- *Koja ste trzaća tradicijska glazbala dosad upoznali istražujući tradicijsku glazbenu kulturu Slavonije i Dalmacije? Ponovite značajke tih glazbala: kakva je kvaliteta njihova tona s obzirom na visinu, jačinu, trajanje i boju. Opišite njihov izgled i građu. Prisjeti se i imenuj tambure različitih veličina. Istraži izrađuju li se i mandoline u različitim veličinama te kako se nazivaju. (T. Uhlik: Ftiček voli Jazz)*
- *Pronađi sličnosti između balalajke i pojedinih hrvatskih tradicijskih glazbala. Na koja te hrvatska tradicijska glazbala zvukom i izgledom podsjeća balalajka? Koje si drukčije glazbalo uočila/uočio u pratnji? (Nepoznati skladatelj: Korobuška)*
- *Izvode li ukulele melodiju pjesme ili pratnju? (Nepoznati skladatelj: Ka Uluwehi O Ke Kai)*
- *Opiši benjo prema zvuku. (Earl Scruggs And Friends: Foggy Mountain Breakdown)*
- *Izvodi li gitarist melodiju visokim ili dubokim tonovima? Koju ulogu u skladbi ima gitarist: solističku, komornu ili orkestralnu? Kako izvođač izdrži duga trajanja melodije? (F. Tárrega – A. Vidović: Sjećanje na Alhambru)*
- *U kojim ulogama uočavaš akustičnu gitaru? Razmisli je li gitaristu zahtjevnije izvoditi dio u kojemu je pratnja pjevaču ili dio u kojemu je solist. (J. Lennon/P. McCartney – The Beatles: Let It Be)*
- *Izvodi li gitara drugu i pjevnu ili kratku i skokovitu melodiju? Koja glazbala prepoznaješ u pratnji? (A. Vivaldi: Koncert za gitaru u D-duru, 2. stavak: Largo)*
- *Razmisli čemu je namijenjena ta skladba. (J. H. Kapsberge: Canarios (Kanarinci))*
- *Usporedi klasičnu gitaru s električnom. Kakav im je zvuk, glasnoća i tonska boja? Po čemu su klasična i električna gitara slične, a po čemu se razlikuju? Razlikuju li se više izgledom ili zvukom? (P. de Sarasate: Zigeunerweisen (Ciganski napjevi))*
- *Koja je uloga električne gitare u skladbi: solistička ili je samo pratnja? Koja još glazbala prepoznaješ? (F. Olvera: Corazón Espinado (Trnovito srce))*
- *Po čemu se zvuk harfe razlikuje od ostalih trzaćih glazbala? (C. Saint-Saëns: Fantazija za harfu, op. 95)*
- *Donosi li temu najprije harfa ili orkestar? (R. Gliere: Koncert za harfu i orkestar u Es-duru)*
- *Na koje te glazbalo zvukom i izgledom podsjeća mandolina? Što je u skladbi posebno zahtjevno za solista? (A. Vivaldi: Koncert za mandolinu u C-duru, 1. stavak: Avi Avital)*

- *Slušajući Bumberov let u izvedbi violinista, violista, violončelista i kontrabasista, . Usporedi njihov izgled, zvukovnu boju te visinu i boju tona. Uočavaš li sličnosti ili razlika? (N. Rimski-Korsakov: Bumberov let – violina; viola; violončelo; kontrabas)*
- *Opiši zvuk violine. Pronađi što veći broj pridjeva kojima bi opisao boju zvuka violine. Kako veličina glazbala utječe na veličinu tona? (J. Massenet – N. Benedetti: Meditacija; R. Aschcroft – D. Garrett: Bitter Sweet Symphony)*
- *Koje si sve načine sviranja zapazio u toj šaljivoj skladbi za violinu? Koliko si različitih ugođaja uočio? Opiši ih. (F. Krežma – L. Ljubas: Scherzino za violinu solo)*
- *Usporedi solističku ulogu violine u skladbama. Tko prati solista u prvoj, a tko u drugoj skladbi? U kojoj skladbi virtuoznost izvođača više dolazi do izražaja? (V. Monti – C. Cernat: Čardaš; P. I. Čajkovski – J. Bell: Koncert za violinu i orkestar u D-duru, op. 35, 1. stavak: Allegro moderato)*
- *Koja si gudaća glazbala uočio u skladbi? Koliko glasova ravnopravno razgovara tijekom te jazz-skladbe, a koja su glazbala pratnja? Koja je uloga violine u skladbi? Ističe li se zvuk violine? (B. Mehlau: When it Rains)*
- *Imaju li sve violine u skladbi istu ulogu? Obrazloži. (J. Williams: Schindler's List)*
- *Usporedi zvukove viole i violine s obzirom na tonsku visinu i boju. Ima ju li oba glazbala jednake izražajne mogućnosti? Uoči koliko se puta ponavlja ista melodija tijekom skladbe. Koja ti se varijacija iste melodije najviše svidjela? (J. Halvorsen: Passacaglia na Handelovu temu za violinu i violu)*
- *Koja je uloga viole u skladbi? Otkrij koja je glazbena sastavnica osnovno izražajno sredstvo skladbe? Kako se prožimaju tonske boje viole i orkestra u pratnji? (M. Bruch: Romanca za violu i orkestar u F-duru, op. 85)*
- *Tko je brbljaviji u ovoj skladbi: viola ili bubanj? Pridonose li glazbala ravnopravno šaljivu ugođaju skladbe (M. Wright: Scherzo za violu i bubnjeve)*
- *Pratite koliko se puta ponavlja početna melodija. Koja glazbala počinju svirati vodeću melodiju? Koja je uloga viole? Opiši ugođaj toga stavka. (L. van Beethoven: Simfonija br. 7 u A-duru, 2. stavak: Allegretto)*
- *Usporedi izgled i boju tona violončela i violine. (J. S. Bach – M. Leskovicar: Suita za violončelo br. 1 u G-duru, Preludij)*
- *Opiši ugođaj skladbe. (G. Holst – S. Kanneh-Mason: In the Bleak Midwinter)*
- *Kakva je uloga violončela u tim trima skladbama? Tko svira pratnju u drugoj skladbi, a tko u trećoj? Usporedi rad ruku violončelista u prvoj i u drugoj skladbi. U kojoj se skladbi*

violončelist više koristi vibrato tehnikom? (J. S. Bach – M. Leskovar: *Suita za violončelo br. 1 u G-duru, Preludij*; G. Holst - S. Kanneh-Mason: *In the Bleak Midwinter*; D. Šostakovič – M. Maisky: *Koncert za violončelo i orkestar*)

- *S kojom se skupinom glazbala izmjenjuju violončelist i izvođači plesnu, melodioznu temu? Istraži na kojemu mjestu sjede violončelisti u orkestru.* (P. I. Čajkovski – Chicago Youth Symphony Orchestra: *Patetična*)
- *Opiši zvuk kontrabasa. Usporedi ga sa zvukom ostalih gudaćih glazbala.* (F. Schubert – B. Paradžik: *Arpeggione sonata u a-molu*)
- *Usporedi ugođaj tih dviju skladbi i način držanja gudala kod kontrabasa.* (R. Gliere – W. Foley: *Intermezzo i tarantella za kontrabas i klavir*; F. Schubert: *Arpeggione sonata u a-molu*)
- *Kako se stapaju zvukovne boje kontrabasa i klarineta te kontrabasa i tambure? Kontrastira li zvuk tambure tonskoj boji kontrabasa ili se dopunjuju u izrazu? Svira li kontrabasist pretežno gudalom ili pizzicato? Koje si vrste glazbe i koju si vrstu tambure prepoznao u skladbi?* (G. Bottesini: *Duo za klarinet, kontrabas i klavir*; T. Hojsak i F. Novosel: *Bow VS Plectrum (gudalo spram trzalice)*)
- *Sviraju li kontrabasisti u orkestru sjedeći ili stojeći?* (L. van Beethoven: *Simfonija br. 5 u c-molu, 3. stavak: Scherzo – Allegro*)
- *Odredi u kojima je skladbama kontrabas imao solističku, u kojima komornu, a u kojoj orkestralnu ulogu.* (L. van Beethoven: *Simfonija br. 5 u c-molu, 3. stavak: Scherzo – Allegro*; G. Bottesini: *Duo za klarinet, kontrabas i klavir*; T. Hojsak i F. Novosel: *Bow VS Plectrum (gudalo spram trzalice)*; R. Gliere – W. Foley: *Intermezzo i tarantella za kontrabas i klavir*; F. Schubert: *Arpeggione sonata u a-molu*)
- *Nabroji četiri gudaća glazbala od kojih se sastoji gudački kvartet. Koje gudaće glazbalo izvodi najviše, a koje najdublje melodije? Isprepliću li se ravnopravno melodije violina, viole i violončela ili u toj skladbi čujete dva glavna i dva epizodna lika?* (A. Borodin: *Gudački kvartet br. 2 u D-duru, 1. stavak: Allegro moderato*)
- *Opiši razliku u zvuku istoga komornog sastava u klasičnoj i popularnoj glazbi.* (F. Mercury: *Bohemian Rhapsody, obrada*)
- *Koja gudaća glazbala sviraju temu, a koja pratnju? Kakav je ugođaj stavka?* (L. Sorkočević: *Simfonija u D-duru, 2. stavak: Andante*)
- *Kojoj vrsti glazbala pripadaju glazbala koja čuješ u glazbenom primjeru? Koje dvije vrste glazbala prepoznaješ na fotografiji?* (Nepoznati skladatelj: *Trogirska kvadrilja*)

- *Koju si vrstu glazbala uočio pozorno slušajući glazbeni primjer? (Nepoznati skladatelj: Mantinjada)*

Učenik temeljem slušanja glazbe razlikuje vokalnu, instrumentalnu i vokalno-instrumentalnu glazbu te različite izvođačke sastave.

- *Odredi izvođače skladbe. Opiši glasove izvođača i način njihova pjevanja. (J. Shabalala, P. Simon i L. B. Mambazo: Homeless)*
- *Usporedite svoju izvedbu s izvedbom dječaka iz Kenije. (Nepoznati skladatelj: Jambo Bwana)*
- *Smatraš bi da bi izvedba bila ljepša i potpunija uz pratnju glazbala? (J. Shabalala, P. Simon i L. B. Mambazo: Homeless)*
- *Čuješ li glazbala u skladbi? (Nepoznati skladatelj: Oj, Ivane, Ivaniću)*
- *Koje si glazbalo s fotografije prepoznao zvukom u skladbi? Opiši ga. (Nepoznati skladatelj: Balun)*
- *Koja glazbala simfonijskog orkestra predstavljaju protok vremena? Tijekom 2°30` njezina trajanja prisjeti se i opiši lijepe trenutke koje ste doživjeli tijekom protekle godine. Što misliš, koliko je orkestru potrebno vremena za pripremu i vježbanje usklađene izvedbe ove kratke skladbe? (J. Strauss: Tik-Tak, Polka Schnell (Brza Polka))*
- *Imenuj i druga glazbala koja se prepoznao. (Nepoznati skladatelj: Ka Uluwehi O Ke Kai)*
- *Koliko glazbala izvodi skladbu? (F. Tárrega – A. Vidović: Sjećanje na Alhambru)*
- *Izvodi li lutnja jednostavnu pratnju ili se izmjenjuje s pjevačem u solističkim i virtuoznim dijelovima? Prati li lutnjist pjevača tijekom cijele skladbe? (J. Dowland – E. Karamazov i Sting: Can She Excuse My Wrongs (Može li mi oprostiti moje grijeh))*
- *Nakon što si pogledao video što misliš, što je najteže u pripremi i izvedbi te skladbe? Koja glazbala prepoznaješ? (L. van Beethoven: Oda radosti)*

Učenik temeljem slušanja glazbe, razlikuje osnovne glazbene oblike (dvodijelni oblik, strofni oblik, trodijelni oblik, glazbenu periodu kao oblik).

- *Odredi koliko kontrastnih dijelova ima skladba. Ponavljaju li se ti dijelovi? Počinje li drugi dio različitom dinamikom, tempom ili visinom melodije? (J. S. Bach: Menuet u G-duru BWW Anh 114)*

- *Usporedi skladbe prema glazbenim sastavnicama. Odredi im oblik. (L. Sorkočević: Simfonija u D-duru, 2. stavak: Andante; J. Williams: Star Wars, tema)*
- *Slušajući ovaj smireni ugođaj skladbe, prati shemu: ABC s ponavljanjima. Koju glazbenu sastavnicu mijenjaju svirači u neposrednome ponavljanju (repeticiji)? (F. Schubert: Gudački kvartet u D-molu, br. 14, 2. stavak: Andante con moto, tema)*
- *Stanite u krug i uhvatite se za ruke. U prvome dijelu koračajte dobe. Ritam zaplješći na kraju prve male rečenice. Na kraju druge isti ritam lupi nogama o pod. U drugome dijelu ponovite ritam istim slijedom na kraju svakog dvotakta, no ovaj puta stojeći u mjestu. (Nepoznati skladatelj – Inti Illimani: La Mariposa)*
- *Koje glazbalo izvodi skladbu? Slušajući skladbu, obrati pozornost na glazbene cjeline: motiv, frazu ili dvotakt, male glazbene rečenice i malu glazbenu periodu. (W. A. Mozart: Sonata u A-duru, K. 331, 1. stavak: Andante grazioso, tema)*
- *Koje glazbalo izvodi tu sjetnu skladbu? Slušajući je, prati gornju shemu. (P. I. Čajkovski: Francuska pjesma (Cancion francesa), op. 39 br. 16)*
- *Kakav je glazbeni oblik skladbe? (F. Krežma – L. Ljubas: Scherzino za violinu solo)*
- *Usporedi prve četiri velike rečenice na početku skladbe i odredi glazbeni oblik osnovne melodije. Koliko se puta kasnije ponovila ista melodija uz promjene – varijacije? (G. Holst – S. Kanneh-Mason: In the Bleak Midwinter)*
- *Fučkaj ili pjevaj temu koja se ponavlja. Tjeloglazbom improviziraj pratnju melodiji. (B. McFerrin: Don't Worry, Be Happy)*
- *Temelji li se skladba na razvoju kontrasta ili na ponavljanju? (F. Tárrega – A. Vidović: Sjećanje na Alhambri)*
- *Koliko se puta ponavlja motiv na početku stavka? Koja ga sve glazbala izvode? Usporedi ga u izvedbi orkestra i ženskog vokalnog sastava. Kako ga je lakše izvesti: glasom ili glazbalima? (L. van Beethoven: Simfonija br. 5 u c-molu, 1. stavak: Allegro con brio)*
- *Nakon koliko taktova završava prva cjelina i započinje druga? Po čemu se razlikuju? Dogovorite se kakvom će te dinamikom pjevati različite dijelove pjesme. (Nepoznati skladatelj – Quirino Mendoza y Cortes: Cielito lindo)*
- *Koliko se puta ponavlja brži dio skladbe? Uoči iznenađenja u skladbi i opiši ih. (F. Gulda: Koncert za violončelo i puhaća glazbala – uvertira)*
- *Koja se skladba temelji na kontrastu, a koja na ponavljanju? (P. Glass: Etida br. 13, The Jackson's 5: I Want You Back)*

- *Odredi glazbeni oblik pjesme.* (P. Mc Cartney i J. Lennon – The Beatles: *Yellow Submarine*; The Beatles: obrada za simfonijski orkestar i zbor: *Yellow Submarine*)
- *Što se ponavlja u pjesmi Uptown Funk? Ima li pjesma više ponavljanja ili kontrasta?* (M. Ronson ft. B. Mars: *Uptown Funk*)
- *Koliko si kontrastnih dijelova uočio?* (P. I. Čajkovski: *Serenada za gudače*)

Učenik na osnovu slušanja glazbe prepoznaje različite uloge i vrste glazbe.

- *Poslušaj potom pjevanje u sljedećim glazbenim primjerima. Po čemu se pjevanje u tim primjerima razlikuje od vašega zajedničkog pjevanja?* (Nepoznati skladatelj: *Ojkavica*; N. Simone: *Sinner Man*; B. Dickinson: *Man of Sorrows*; W. A. Mozart – D. Damrau: *Arija kraljice noći iz opere Čarobna frula*)
- *Opiši razlike između skandiranja, pjevanja i repanja u skladbi Srce vatreno. Usporedi pjesme Srce vatreno i You Are Not Alone prema glazbenim sastavnicama, ali i prema emocijama koje prenose na publiku.* (M. Lasić i Zaprešić Boys: *Srce vatreno*; M. Jackson – R. Kelly: *You Are Not Alone*)
- *Poveži tekst skladbe s mudrom izjavom Matta Biondija, osvajača 11 olimpijskih medalja u plivanju: Upornost će promijeniti neuspjeh u izvanredno postignuće. Prisjeti se i prezentiraj primjere koji mogu potvrditi prethodnu izjavu.* (R. Rodgers i O. Hammerstein II: *You'll Never Walk Alone*)
- *Kakav je ugođaj skladbe? Kako se publika uključila u izvedbu?* (E. Elgar: *Prigodna i svečana koračnica op. 39 br. 1*)
- *Kakav je ugođaj skladbe?* (Nepoznati skladatelj: *Trogirska kvadrilja*)
- *Poslušaj skladbe i poveži ih s odgovarajućim prostorom za slušanje.* (L. van Beethoven: *Simfonija br. 5 u C-molu*; Nepoznati skladatelj: *Zagorski drmeš*; J. Timberlake, K. M. Sandberg i K. J. Schuster: *Can't Stop the Feeling*; C. Stewart, K. Harrell, Jay Z i Rihanna – C. Abrams & The Sole Sisters: *Umbrella*; C. Saint-Saëns: *Simfonija br. 3 u C-molu*)
- *Gdje se izvorno može čuti ta skladba? Što je komično u toj izvedbi? Ponašaju li se izvođači uobičajeno? Razmisli s čime u glazbi možeš povezati njihovo ponašanje.* (S. Bradley: *Tom and Jerry*)
- *Što misliš je li ta skladba predviđena za ples?* (Nepoznati skladatelj: *Mantinjada*)
- *Kakav je ugođaj skladbe? Biste li rado zaplesali uz nju?* (L. Sorkočević: *Simfonija u D-duru, 2. stavak: Andante*; J. Williams: *Star Wars, tema*)

- *Opiši zvuk glazbala koje izvodi skladbu? Kakav je ugođaj skladbe? Biste li rado zaplesali uz nju?* (J. S. Bach: *Menuet u G-duru BWV Anh 114*)
- *Potiče li te skladba na aktivnost ili te uspavljuje? Obrazloži.* (Earl Scruggs And Friends: *Foggy Mountain Breakdown*)
- *Kojemu bi filmskom žanru mogla pripadati ta skladba? Obrazloži odgovor.* (A. Vivaldi: *Koncert za gitaru u D-duru, 2. stavak: Largo*)
- *Koje si vrste glazbe i koju si vrstu tambure prepoznao u skladbi?* (G. Bottesini: *Duo za klarinet, kontrabas i klavir*; T. Hojsak i F. Novosel: *Bow VS Plectrum (gudalo spram trzalice)*)
- *Poveži načine pjevanja s različitim vrstama glazbe.* (M. Travis – T. E. Ford: *Sixteen Tons*; G. F. Händel – J. Didonado: *Lascia ch'io pianga, (Pusti me da plačem)*; E. Piaf: *Non, je ne regrette rien, (Ne, ne žalim ni za čim)*; E. Spalding: *On The Sunny Side Of The Street*; Scatman J.: *Scatman*)

Učenik temeljem slušanja upoznaje obilježja hrvatske tradicijske glazbe užeg zavičajnog područja.

- *Poslušaj zvuk Slavonije. Kojim bi ga riječima opisao?* (Nepoznati skladatelj: *Šokačko kolo*)
- *Pronalaziš li poveznice između zvuka glazbe te krajolika i ljudi koji žive u njemu?* (Nepoznati skladatelj: *Šokačko kolo*)
- *S obzirom na građu i oblik, objasni kako se dobiva zvuk kod gajdi, diplica i dvojnica. Promotri fotografije i poslušaj glazbeni primjer. Poveži koja glazbala imaju jednu sviralu, a koja dvije te zbog toga izvode jednoglasnu, odnosno dvoglasnu glazbu.* (Nepoznati skladatelj: *Šokačko Kolo - Rokovci*)
- *Kako se izmjenjuju solistica i ostali pjevači? Nakon ponovnog slušanja objasni zašto se ovo kolo zove šetano ili pjevano kolo. Što misliš, je li lakše plesati šetano ili kolo uz instrumentalnu pratnju? Obrazloži.* (Nepoznati skladatelj: *Oj, Ivane, Ivaniću*)
- *Razmisli o sadržaju rečenica te uloji i namjeri poruke te vrste tradicijske pjesme? Poveži karakter pjesme s drugim slavonskim pjesmama koje ste pjevali u razredu? Što im je zajedničko?* (Nepoznati skladatelj: *Bećarac*)
- *Što misliš koja od fotografija najbolje predstavlja Dalmaciju? Zašto? Kako povezuješ Šibensku baladu s Dalmacijom? Povezuješ li ih prema tekstu, sadržaju, načinu pjevanja ili izvođačima?* (Nepoznati skladatelji – Klapa Šibenik: *Šibenska balada*)

- *Poslušaj Župsku poskočicu. Tijekom slušanja prati metar udarajući stopalom jedne noge o pod na svaku dobu. Što misliš, je li skladbe koju si čuo predviđena za slušanje ili ples?*(Nepoznati skladatelj – J. Handabaka: *Župska poskočica*)
- *U kojemu dijelu pjesme pjevači pjevanjem oponašaju zvuk sopela?* (Nepoznati skladatelj: *Zaspal Pave*)
- *Podsjeća li te zvuk i izgled glazbala na nešto drugo tradicijsko glazbalo? Koje?* (Nepoznati skladatelj: *Balun*)
- *Poslušaj sljedeće skladbe i odredi koja po tvom mišljenju ima više tradicijskih značajki. Argumentiraj.* (Nepoznati skladatelj – T. Obrovac: *Crni Malin*; E. Stanić – Putokazi: *Naranča*)

Učenik na osnovi slušanja uočava glazbeno-izražajne sastavnice: ritam, tempo, dinamiku, melodiju i slog.²

- *Razmisli na koje se sve načine može ostvariti višeglasje!* (T. Morley: *Sweet Nymph*; The Beach Boys: *Good Vibrations*; Klapa Crikvenica: *Okruk selo*; Jovanotti: *Serenata Rap*)
- *U pjesmi se osim glavnog pjevača solista čuju i dvije skupine pratećih glasova, vokala. Pjevaju li istu ili različitu melodiju, pratnju? Koja je uloga pratećih vokala u pjesmi? Izdvojite i pjevajte uz pjesmu jedan motiv pratećih vokala koji se najčešće ponavlja. Zaplešite uz pjesmu.* (M. Ronson ft. B. Mars: *Uptown Funk*)
- *Jesu li ravnopravne uloge glasova u skladbama ili pojedini glasovi imaju vodeću ulogu? Usporedi instrumentalnu pratnju u skladbama. U kojoj se skladbi isprepleću melodije glasova, a u kojoj je istaknuta uloga ritma dok glasovi izvode istu melodiju.* (J. Hatze: *Ljuven sanak*; Sia/Rihanna – *One Voice: Diamonds*; S. F. Adams: *Nearer, My God to Thee*; C. M. von Weber: *Strijelac vilenjak*; S. Barber – M. Lauridsen: *Sure On This Shining Night*; C. Tin: *Baba Yetu (Oče naš)*)
- *Opiši temu skladbe. Je li pri svakome ponavljanju tema ista?* (J. Williams: *Schindler's List*)
- *Koliko pjevača čuješ u pjesmi? Pjevaju li pjevači istu ili različitu melodiju?* (Nepoznati skladatelj: *Zaspal Pave*)
- *Je li pjevanje u skladbi isključivo jednoglasno?* (J. Dowland – E. Karamazov i Sting: *Can She Excuse My Wrongs (Može li mi oprostiti moje grijeh)*)

² Ishod nije naveden u Kurikulumu (MZO, 2019), no zadatci koji su zadani mogli bi se svrstati u sljedeću kategoriju: Učenik na osnovi slušanja uočava glazbeno-izražajne sastavnice: ritam, tempo, dinamiku, melodiju i slog.

- *Sviraju li oba glazbala istu melodiju ili različitu? Usporedi visinu tona koju izvode s veličinom glazbala. (Nepoznati skladatelj: Mantinjada)*
- *Opiši dinamičke promjene u skladbi. (R. Gliere: Koncert za harfu i orkestar u Es-duru)*
- *Koju sastavnicu glazbe izvodi pisajući stroj: melodiju ili ritam? (L. Anderson: The Typewriter)*
- *Može li sve oko nas biti izvor zvuka i dio glazbenog izraza: plastične cijevi, pisajući stroj? (L. Anderson: The Typewriter)*
- *Čuješ li i glazbu pri izvedbi pjesme? (J. Shabalala, P. Simon i L. B. Mambazo: Homeless)*
- *Usporedi glazbene sastavnice u pjesmama Homeless i The Lion Sleeps Tonight. Odredi što im je zajedničko. Izdvoji posebnosti svake pjesme. (The Tokens: The Lion Sleeps Tonight)*
- *Usporedi i opiši dvije izvedbe pjesme prema tekstu, melodiji, izvođačima i ugođaju. (The Beatles: All You Need is Love; R. Čaleta, N. Belan – Đavoli: Stojin na kantunu)*
- *Usporedi te dvije skladbe prema glazbenim sastavnicama. Izdvoji i navedi različitosti. Koja ti je skladba dopadljivija? Zašto? (G. F. Händel – T. Britten: Himna Lige prvaka; G. F. Händel: Zadok the Priest)*
- *Opiši kako glazba dodatno naglašava poruku teksta. Koja se glazbena sastavnica mijenja od početka do kraja skladbe? (R. Rodgers i O. Hammerstein II: You'll Never Walk Alone)*
- *Mijenjaju li se tempo i dinamika tijekom izvedbe? (L. van Beethoven: Oda radosti)*
- *Kakav je ugođaj skladbe? Tko su izvođači skladbe? Zašto skladba zvuči i izgleda vrlo suvremeno? (E. Whitacre – Virtual Choir 4: Fly to Paradise)*
- *Usporedi dvije izvedbe pjesme Yellow Submarine i nabroj razlike. Koje promjene uočavaš u drugoj skladbi? Poveži ih s mjestom izvođenja. (P. Mc Cartney i J. Lennon – The Beatles: Yellow Submarine; The Beatles: obrada za simfonijski orkestar i zbor: Yellow Submarine)*
- *Koje glazbene sastavnice čine kontrast u skladbi? Što ti se u skladbi najviše dojmilo? Obrazloži. (F. Gulda: Koncert za violončelo i puhaća glazbala – uvertira)*
- *Usporedi dva dijela u skladbi prema: a) ugođaju, b) tempu i c) izvođačima. (I. Petrovič Larinov: Kalinka)*
- *Po čemu se prethodna skladba i ova skladba slične? (Nepoznati skladatelj: Zaspal Pave)*
- *Koje se glazbeno-izražajne sastavnice mijenjaju tijekom skladbe: tempo, metar, ritam, melodija, dinamika? (Nepoznati skladatelj: Korobuška)*
- *Usporedi skladbu s prethodnim dvjema skladbama. Po čemu su slične, a po čemu različite? (Earl Scruggs And Friends: Foggy Mountain Breakdown)*

- *Mijenjaju li se tempo i dinamika u primjeru?* (A. Vivaldi: *Koncert za gitaru u D-duru*, 2. stavak: *Largo*)
- *Opiši ugođaj skladbe. Koja se glazbeno-izražajna sastavnica najčešće mijenja tijekom izvedbe?* (F. Couperin – Zagrebački gitaristički kvartet: *Tajanstvene prepreke (Les Barricades Mystérieuses)*)
- *Opiši kontrastne dijelove.* (J. H. Kapsberge: *Canarios (Kanarinci)*)
- *Opiši tempo, dinamiku i ugođaj glazbala.* (C. Saint-Saëns: *Fantazija za harfu*, op. 95)
- *Opiši kontrastni karakter tih dviju skladbi za violončelo. U kojoj čuješ osjećajnu pjevnu melodiju poput ljudskog glasa, a u kojoj brzu, oštru, skokovitu melodiju?* (J. S. Bach – M. Leskovar: *Suita za violončelo br. 1 u G-duru, Preludij*; D. Šostakovič – M. Maisky: *Koncert za violončelo i orkestar*)
- *Pokušaj odrediti mjeru.* (G. Bottesini: *Duo za klarinet, kontrabas i klavir*; T. Hojsak i F. Novosel: *Bow VS Plectrum (gudalo spram trzalice)*)
- *Koliko ste kontrastnih dijelova čuli u skladbi?* (L. van Beethoven: *Simfonija br. 5 u c-molu*, 3. stavak: *Scherzo – Allegro*)
- *Koja glazbala u orkestru počinju svirati početnu melodiju u svakome od tih dijelova?* (L. van Beethoven: *Simfonija br. 5 u c-molu*, 3. stavak: *Scherzo – Allegro*)
- *Kojim redoslijedom gudača glazbala donose početnu temu u toj skladbi? Opiši razvoj dinamike u skladbi.* (P. I. Čajkovski: *Serenada za gudače*)
- *Po čemu se primjeri međusobno razlikuju?* (Nepoznati skladatelj: *Ojkavica*; N. Simone: *Sinner Man*; B. Dickinson: *Man of Sorrows*; W. A. Mozart – D. Damrau: *Arija kraljice noći iz opere Čarobna frula*)

* * *

U udžbeniku *Glazbeni krug 5* pronalaze se razni zadatci o kojima bi učenici trebali razmišljati tijekom i nakon slušanja glazbenih primjera. Prema Kurikulumu (MZO, 2019a) moguće je razvrstati zadatke u svaku od kategorija ishoda, a to su:

- *Učenik razlikuje pjevačke glasove te opaža njihovu izvedbenu ulogu (ženski, muški, dječji), poznavanje stručne terminologije (sopran, mezzosopran, alt, tenor, bariton, bas) i vrsti pjevačkih zborova;*

- *Učenik razlikuje gudačka i trzalačka glazbala, skupinu glazbala, instrumentalne sastave i orkestre te opaža izvedbenu ulogu glazbala;*
- *Učenik temeljem slušanja glazbe razlikuje vokalnu, instrumentalnu i vokalno-instrumentalnu glazbu te različite izvođačke sastave;*
- *Učenik temeljem slušanja glazbe, razlikuje osnovne glazbene oblike (dvodijelni oblik, strofni oblik, trodijelni oblik, glazbenu periodu kao oblik);*
- *Učenik na osnovu slušanja glazbe prepoznaje različite uloge i vrste glazbe;*
- *Učenik temeljem slušanja upoznaje obilježja hrvatske tradicijske glazbe užeg zavičajnog područja.*

Najmanje zadataka prisutno je u trima kategorijama, a to su: *Učenik temeljem slušanja glazbe razlikuje vokalnu, instrumentalnu i vokalno-instrumentalnu glazbu te različite izvođačke sastave; Učenik temeljem slušanja upoznaje obilježja hrvatske tradicijske glazbe užeg zavičajnog područja; Učenik razlikuje pjevačke glasove te opaža njihovu izvedbenu ulogu (ženski, muški, dječji), poznavanje stručne terminologije (sopran, mezzosopran, alt, tenor, bariton, bas) i vrsti pjevačkih zborova.* Navedene kategorije imaju po samo deset zadataka.

U kategoriji *Učenik na osnovu slušanja glazbe prepoznaje različite uloge i vrste glazbe* nalazi se 14 zadataka, a kategorija *Učenik temeljem slušanja glazbe, razlikuje osnovne glazbene oblike (dvodijelni oblik, strofni oblik, trodijelni oblik, glazbenu periodu kao oblik)* uključuje 17 zadataka.

Kategorija s najviše zadataka je *Učenik razlikuje gudačka i trzalačka glazbala, skupinu glazbala, instrumentalne sastave i orkestre te opaža izvedbenu ulogu glazbala* u kojoj se nalazi 38 zadataka.

Velik broj zadataka odnosi se na usporedbu glazbenih primjera u odnosu na glazbene sastavnice kao što su zvuk, melodija, instrumenti, glazbeni sastavi, ugođaj i sl. Takav se ishod ne navodi, ali se zadaju takvi zadatci. Česti su zadatci određivanja i opisivanja glazbenih sastavnica te njihove usporedbe. Primjer takvog zadatka je sljedeći: *Usporedi glazbene sastavnice u pjesmama Homeless i The Lion Sleeps Tonight. Odredi što im je zajedničko. Izdvoji posebnosti svake pjesme (The Tokens: The Lion Sleeps Tonight).*

Raspodjelom zadataka prema kategorijama ishoda učenja iz Kurikuluma (MZO, 2019a) uočeno je da je većina zadataka u skladu sa zadanim ishodima te da se njima potiče aktivno

slušanje glazbe. Također, postoji manji broj zadataka koji su navedeni uz glazbene primjere, a koji se ne bi trebali provoditi tijekom slušanja jer potiču zamišljanje izvanglazbenih sadržaja. Neki od takvih zadataka su:

- *Je li te ugođaj skladbe poveo na sanjarenje? Gdje si se probudio? (M. Bruch: Romanca za violu i orkestar u F-duru, op. 85)*
- *U kakvo su te raspoloženje povele pjesme o dugi? Napiši kamo te vode osjetila: opiši što vidiš, mirišeš, dodiruješ slušajući glazbu. Što se u pjesmi isprepleće poput duginih boja? (A. Hamilton – D. Goodrem: *I Can Sing a Rainbow*; H. Arlen – Marie Oppert: *Over the Rainbow*)*

U nekim zadacima zadaju se radnje kojima se ne potiče aktivno slušanje glazbe, a koje bi u nastavi glazbe trebalo biti isključivo takvo. Takvi bi se zadatci eventualno mogli zadati nakon slušanja. Primjeri su takvih zadataka:

- *Je li tvomu poimanju ljubavne pjesme bliže ova pjesma ili Može li mi oprostiti moje grijehe (Can She Excuse My Wrongs)? Zamisli se u ulozi skladatelja ljubavne pjesme: koja bi ju glazbala izvodila? (F. Olvera: *Corazón Espinado (Trnovito srce)*)*
- *Promotri fotografije. Opiši krajolik i život ljudi u njemu. Navedi neke od gradova Slavonije, Baranje i Zapadnog Srijema (Nepoznati skladatelj: *Šokačko kolo*).*
- *Osmisli i ti svoje prepoznatljive glazbene motive koji će odražavati tvoje raspoloženje poput emotikona: radostan sam, tužan, zamišljen, razigran... (L. van Beethoven: *Simfonija br. 5 u c-molu, 1. stavak: Allegro con brio*)*
- *Obrazloži poruku pjesme i usporedi ju s narodnom izrekom Udri brigu na veselje. (B. McFerrin: *Don't Worry, Be Happy*)*

U nekim zadacima potiče se aktivno slušanje glazbe kroz pokret, što doprinosi razvoju glazbenih sposobnosti kao što je osjećaj za metar i ritam.

- *Zaplešite uz pratnju gudača! (L. Sorkočević: *Simfonija u D-duru, 2. stavak: Andante*)*
- *Osmisli i izvedi tjeloglazbom ritam za svaki dio pjesme. Istakni zvukom kontrast između pripjeva i kitica. (P. Williams: *Happy*)*
- *Zapleši uz tradicijsku bolivijsku karnevalsku pjesmu ples morenadu. (Nepoznati skladatelj – Inti Illimani: *La Mariposa*)*

- *Prati pjesmu oponašajući zvuk bubnja predloženim ritmom. (K. K. Davis – Pentatonix: Little Drummer Boy)*

Pojedini zadatci potiču sviranje učenika putem instrumenata ili tjeloglazbom tijekom slušanja glazbe, što također razvija osjećaj za metar, ritam te skupno muziciranje.

- *Osmisli i izvedi s prijateljima pratnju pjesmi koristeći se beatboxom. Što je teže izvesti: pjevati tekst pjesme ili izvoditi beatbox? Zapiši pratnju koristeći se slikovnim simbolima. U kojoj se vrsti zabavne glazbe često koristi beatbox? Zvuk kojega ste glazbala oponašali? (K. K. Davis – Pentatonix: Little Drummer Boy)*

Poneki zadatci potiču učenike na istraživanje glazbe u slobodno vrijeme.

- *Istraži mjesta u svome okruženju gdje možeš pronaći kvalitetne izvedbe glazbe uživo te izradi plan posjeta. Vlastite doživljaje i aktivnosti opiši u dnevniku slušanja. (E. Whitacre – Virtual Choir 4: Fly to Paradise)*

Tijekom analize udžbenika, razvrstavanja glazbenih primjera i popisivanja zadataka uočeno je da poneki glazbeni primjeri nemaju zadan niti jedan zadatak tijekom slušanja, a to su glazbeni primjeri: P. McCartney – P. McCartney i S. Wonder: *Ebony and Ivory*; Nepoznati skladatelj: *Jabučice*; Nepoznati skladatelj: *Jaši baba dorata*; Antonio Vivaldi – Max Richter: *Četiri godišnja doba, Ljeto, 3. stavak: Presto*. Svaki glazbeni primjer u udžbeniku trebao bi imati zadane zadatke koji potiču aktivno slušanje. Naime, glazbeni primjeri koji se slušaju bez zadataka neće se aktivno slušati jer će učenicima misli „odlutati“ nekamo drugdje. Zato je potrebno da učitelj doda zadatke i ovim glazbenim primjerima.

4. ZAKLJUČAK

Slušanje glazbe najpopularnija je glazbena aktivnost današnjice, ponajviše zbog nagle i učestale medijske modernizacije. Najčešće se primjenjuje pasivno slušanje glazbe tijekom obavljanja drugih životnih zadataka, a suprotno tome je aktivno slušanje glazbe koje bi se trebalo provoditi u nastavi glazbe.

Nastava glazbe, Glazbena kultura i Glazbena umjetnost, organizirane su prema *Kurikulumu za nastavni predmet Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije* (MZO, 2019a) koji organizira glazbene aktivnosti i sadržaje u tri domene. *Slušanje i upoznavanje glazbe* je glavna domena, a uz nju stoje još i domene *Izražavanje glazbom i uz glazbu* (izvođačke aktivnosti) te *Glazba u kontekstu* (društveni i povijesni kontekst glazbe). Slušanje glazbe je tako glavna aktivnost koja se u nastavi Glazbene kulture i Glazbene umjetnosti treba izvoditi izričito aktivno. Takvo slušanje, koje uključuje kvalitetno metodičko vođenje učitelja Glazbene kulture i nastavnika Glazbene umjetnosti, trebalo bi estetski odgajati učenike, poticati upoznavanje te prihvaćanje i sviđanje kvalitetne umjetničke glazbe. Razumijevanje umjetničke glazbe postiže se metodičkim postupcima za aktivno slušanje glazbe koji se odnose na zadavanje zadataka tijekom slušanja glazbenih primjera, a koji bi trebali biti pomno odabrani kako bi uistinu poticali aktivno slušanje, a ne zamišljanje neglazbenih sadržaja. Zadatci za aktivno slušanje glazbe mogu biti određivanje glazbenih sastavnica, određivanje glazbenog oblika i slično. Glavna pomoć učitelju i nastavniku glazbe pri odabiru valjanih glazbenih primjera i zadavanju zadataka je udžbenik.

Udžbenici u Republici Hrvatskoj podliježu pravilima *Zakona o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu* (MZO, 2018) i *Pravilnika o udžbeničkom standardu te članovima stručnih povjerenstava za procjenu udžbenika i drugih obrazovnih materijala* (MZO, 2019b), a aktivnosti predmeta Glazbena kultura organiziraju se prema Kurikulumu (MZO, 2019a). Udžbenici današnjice mogu se podijeliti na tradicionalne udžbenike i e-udžbenike, a takvi se koriste i u nastavi Glazbene kulture. U okviru ovoga rada analiziran je e-udžbenik *Glazbeni krug 5* namijenjen nastavi Glazbene kulture u petom razredu osnovne škole.

Analizom e-udžbenika *Glazbeni krug 5* popisano je 149 glazbenih primjera. Uočeno je kako su najzastupljeniji primjeri umjetničke glazbe, a uz nju su prisutne i ostale vrste glazbe kao što su hrvatska tradicijska glazba, filmska glazba, crossover, jazz glazba i glazbe svijeta.

Ovaj e-udžbenik ima i mogućnost pregledavanja glazbenih primjera u audioteci ili videoteci te je analizom uočeno da gotovo svaki glazbeni primjer ima i video i audiosnimku ponuđenu za prikazivanje. Velika je to korist učitelju, a i učenicima jer je prikazan točan primjer koji se može poslušati ili pogledati pa učitelj može prema tijeku sata odabrati koji mu bolje odgovara.

U udžbeniku su također, pored gotovo svakog glazbenog primjera, navedeni zadatci za slušanje. Udžbenikom *Glazbeni krug 5* trebaju se ostvariti odgojno-obrazovni ishodi za peti razred zadani Kurikulumom (MZO, 2019a), a oni su: *Učenik razlikuje pjevačke glasove te opaža njihovu izvedbenu ulogu (ženski, muški, dječji), poznavanje stručne terminologije (sopran, mezzosopran, alt, tenor, bariton, bas) i vrsti pjevačkih zborova; Učenik razlikuje gudačka i trzalačka glazbala, skupinu glazbala, instrumentalne sastave i orkestre te opaža izvedbenu ulogu glazbala; Učenik temeljem slušanja glazbe razlikuje vokalnu, instrumentalnu i vokalno-instrumentalnu glazbu te različite izvođačke sastave; Učenik temeljem slušanja glazbe, razlikuje osnovne glazbene oblike (dvodijelni oblik, strofni oblik, trodijelni oblik, glazbenu periodu kao oblik); Učenik na osnovu slušanja glazbe prepoznaje različite uloge i vrste glazbe; Učenik temeljem slušanja upoznaje obilježja hrvatske tradicijske glazbe užeg zavičajnog područja.* Analizom zadataka koji su ponuđeni uz glazbene primjere, a rješavaju se tijekom slušanja, spoznato je da je u udžbeniku *Glazbeni krug 5* uvažen svaki od ishoda, odnosno da su se kod svakog ishoda mogli naći prijedlozi zadataka tijekom slušanja. S obzirom na zadatke navedene u udžbeniku, uočeno je da se ostvaruje i ishod *Učenik na osnovi slušanja uočava glazbeno-izražajne sastavnice: ritam, tempo, dinamiku, melodiju i slog* jer se analizom pokazalo da ima dosta zadataka određivanja ili uspoređivanja glazbenih sastavnica u glazbenim primjerima.

Raspodjelom zadataka u kategorije ishoda pronašlo se nekoliko zadataka za koje se smatra da ne potiču aktivno slušanje glazbe, kao i nekoliko glazbenih primjera kod kojih nisu navedeni prijedlozi zadataka i time se ne potiče aktivno slušanje glazbe, no takvi zadatci i glazbeni primjeri su u manjini. U konačnici može se zaključiti kako je udžbenik *Glazbeni krug 5* osmišljen u smjeru zadanih ishoda iz Kurikuluma (MZO, 2019a) za peti razred osnovne škole te da odabrani glazbeni primjeri, koji u većini pripadaju umjetničkoj glazbi, potiču estetski odgoj, odnosno razvoj glazbenog ukusa učenika, što je postignuto prijedlozima zadataka koji najvećim dijelom potiču aktivno slušanje glazbe.

5. LITERATURA

- Boal-Palheiros, G. M. i Hargreaves, D. J. (2001). Listening to Music at Home and at School. *British Journal of Music Education*, 18(2), 103-118. Preuzeto s: <https://core.ac.uk/download/pdf/302871284.pdf>
- Brđanović, D. (2012). Glazbene preferencije učenika srednje glazbene škole. *Napredak*, 154, 47-64. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/138830>
- Čanić, D. (2017). Multimedijски digitalni udžbenik. *Knjižničarstvo*, 21(1/2), 155-174. Preuzeto s: <https://www.bib.irb.hr/923125>
- Dobrota, S. i Ćurković, G. (2006). Glazbene preferencije djece mlađe školske dobi. *Život i škola*, 15-16, 105-114. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/25036>
- Matoš, N. i Ćorić, A. (2018). Razine vrednovanja glazbenog djela kao izazov za kurikulum nastave glazbe. U: Bosnić, A. i Hukić, N. (ur.), *Zbornik radova Desetog međunarodnog simpozija „Muzika u društvu“* (str. 87-101). Sarajevo: Muzikološko društvo BiH. Preuzeto s: <https://www.bib.irb.hr:8443/1016464>
- MZO (2019a). *Kurikulum za nastavni predmet Glazbene kulture za osnovne škole i Glazbene umjetnosti za gimnazije u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Preuzeto s: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_151.html
- MZO (2019b). *Pravilnik o udžbeničkom standardu te članovima stručnih povjerenstava za procjenu udžbenika i drugih obrazovnih materijala*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Preuzeto s: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_9_196.html
- MZO (2018). *Zakon o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu i srednju školu*. Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Preuzeto s: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_12_116_2288.html
- MZOŠ (2006). *Nastavni plan i program za osnovnu školu – Glazbena kultura*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Preuzeto s: http://www.os-ksdjalskog-zg.skole.hr/upload/os-ksdjalskog-zg/images/static3/1811/attachment/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf
- Nikolić, L. (2018). Utjecaj glazbe na opći razvoj djeteta. *Napredak*, 159, 139-158. Preuzeto s: <https://www.bib.irb.hr:8443/919790>

- Novosel, D. (2017). *Didaktičko oblikovanje multimedijskoga udžbenika u nastavi Glazbene kulture* (doktorski rad). Zagreb: Filozofski fakultet. Preuzeto s: <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/8588/1/Novosel%20doktorat%20konacni%20oblik%20onakon%20obrane.pdf>
- Novosel, D. (2016). Nastavna sredstva i pomagala u službi umjetnosti u nastavi glazbe. *Školski vjesnik*, 65 (Tematski broj), 313-322. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/160223>
- Rojko, P. (2012). *Metodika nastave glazbe: teorijsko - tematski aspekti*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Pedagoški fakultet.
- Škoro, D. i Kir, I. (2021). Primjena digitalnih alata tijekom aktivnosti slušanja glazbe u nastavi glazbene kulture. *Školski vjesnik*, 70(2), 395-414. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/265590>
- Šulentić Begić, J. i Begić, A. (2015). Otvoreni model nastave glazbe u razrednoj nastavi. *Školski vjesnik*, 64(1), 112-130. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/143870>
- Šulentić Begić, J. (2010). Slušanje glazbe u osnovnoškolskoj nastavi. U: Bene, A. (ur.), *Zbornik radova s IV. International Scientific Conference - Modern Methodological Aspects / Korszerű módszertani kihívások / Suvremeni metodički izazovi* (str. 429-441). Subotica: University of Novi Sad. Hungarian Language Teacher Training Faculty. Preuzeto s: <https://www.croris.hr/crosbi/publikacija/prilog-skup/564664>
- Šulentić Begić, J. (2009). Glazbeni ukus učenika osnovnoškolske dobi. *Tonovi*, 53, 65-74. Preuzeto s: <https://www.croris.hr/crosbi/publikacija/prilog-casopis/163662>
- Šulentić Begić, J. (2006) Primjena otvorenog modela nastave glazbe. *Život i škola*, 5(15/16), 97-104. Preuzeto s: <https://www.bib.irb.hr/443415>
- Šulentić Begić, J. (2016). *Primjena otvorenog modela nastave glazbe u prva četiri razreda osnovne škole*. Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.
- Šulentić Begić, J., Begić, A. i Pušić, I. (2020). Preferencije učenika prema aktivnostima i sadržajima u nastavi Glazbene kulture. *Nova prisutnost*, 18(1), 185-202. Preuzeto s: <https://doi.org/10.31192/np.18.1.13>
- Šulentić Begić, J. i Birtić, V. (2012). Otvoreni model nastave glazbene kulture u primarnom obrazovanju u nekim osječkim osnovnim školama. *Tonovi*, 60, 72-84. Preuzeto s: <https://www.bib.irb.hr/607445>

- Šulentić Begić, J. i Kujek, T. (2017) Slušanje glazbe u nastavi i udžbenicima glazbene kulture u prvim trima razredima osnovne škole. *Tonovi*, 69(1), 37-47. Preuzeto s: <https://www.bib.irb.hr/880919>
- Šulentić Begić, J. i Rado, M. (2013). Udžbenik glazbene kulture u prvim trima razredima osnovne škole. *Tonovi*, 62, 18-26. Preuzeto s: <https://www.bib.irb.hr/669785>
- Vidulin, S. (2020). Glazbena nastava i slušanje umjetničke glazbe u funkciji cjelovitog razvoja učenika. U: Marinković, S. (ur.), *Nauka i nastava u vaspitno-obrazovnom kontekstu* (str. 391-406). Užice: Pedagoški fakultet u Užicu. Preuzeto s: <https://www.bib.irb.hr:8443/1086529>
- Vidulin, S., Plavšić, M. i Žauhar, V. (2021). Spoznajno-emocionalno slušanje glazbe u školi. *Metodički ogledi*, 28(1), 297-299. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/260374>
- Vugrinec, E. (2021). *Procjena glazbenih primjera u udžbenicima za Glazbenu kulturu sa stajališta glazbene produkcije* (Diplomski rad). Zagreb: Muzička akademija. Preuzeto s: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:116:434230>
- Zubac, A. i Čanić, D. (2016). Izazovi uvođenja e-udžbenika u nastavi osnovnih i srednjih škola u Republici Hrvatskoj. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 59 (3/4), 231-248. Preuzeto s: <https://www.bib.irb.hr/790820>